Deizme cevap için sitemizdeki, 'Ateizm, Peygamberler, Kuran, İman' gibi kategori başlıkları altındaki yazıları inceleyebilirsiniz.

"Resulüllah'ı gören ve tanıyan yüz binlerce insan onun söylediklerinin doğruluğuna ikna olmuş, onun Allah'ın Resulü olduğuna inanmış ve alışageldikleri hayatı değiştirerek artık onun söylediği gibi yaşamaya başlamışlar, onları izleyenler de aynı yolda yürümüşler. Biz salt aklımızla dünyayı da tam anlamıyor, varlık arasında bütüncül bir ilişki kuramıyor ve hep birbirimizden farklı şeyler söylüyoruz. İnsanların en zekilerinden olduğu iddia edilen filozoflar, bilinen tarihleri boyunca hep birbirlerini yanlışlayarak gelmiş, hakikat adına taş üstüne taş koyarak ilerlememişlerdir. Onların bu birbirlerini yalanlamaları dünyanın sonuna kadar da devam edecektir. Buna karşılık getirdikleri bilgilerle peygamberler, birbirlerini hep tamamlayarak gelmişlerdir. Hepsi öncekini, kendisinin selefi ve kardeşi olarak tanıtmıştır. Allah insan gibi karmaşık bir makine, dünya gibi akıl almaz bir sistem yaratmış olsun ve bunların nasıl en verimli şekilde çalıştırılacağını öğretecek bir kitapçık ve bir teknisyen göndermesin, bu olacak şey değildir. Sonra ahlak ve erdem denen şeyi gerekli ve güzel bulmayan insan yoktur. O halde ahlakın ve erdemin nasıl olacak?..." (Faruk Beşer, Yenişafak,17.1.2016)

"Deizmde tanrı, insanların ilişkilerine karışmaz. Sadece, ilk evrene ilk hareketi verenin Tanrı olduğunu iddia eder." (Aliye Çınar, Deizm ve ateizm üzerine, s. 15)

"Kuran'da tabiata sıklıkla atıfta bulunulur. Bu ayetler, kainatın bir hikmet ve gaye üzere yaratıldığını anlatmak amacıyla kullanılır." (Hamza Andreas Tzortzis, Hakikatin izinde, Din bilim Ateizm, s. 40)

Özetini verdiğimiz bu kitap, deizme cevap vermekten çok, evrime, 'insanın tekamülü' anlamı veren ve 'yaratıcının gözetiminde' evrim sürecinin gerçekleştiğini savunan Müslümanlara (Caner Taslaman, Mustafa İslamoğlu gibi) ve deizmi, 'dinciler yüzünden dinden soğuyanların sığınağı' ilan edenlere (Yaşar Nuri Öztürk gibilere) cevap vermek amacıyla yazılmıştır.

Modern Bir Akıl Sapması, Deizm

Deizm Latince bir kelime olan ve 'deus'tan türemiştir ve 'Tanrıya inananlar' anlamına gelmektedir. (s. 9) Deizm sözcüğünü ilk kullanan Pierre Viret'tir ve bu sözü 'Türkler ve Yahudiler' için kullanılmıştır. Deistler salt akıllı inşa edilen bir ahlak sistemine inanırlar. Vahiyi, peygamberi, ruhu inkar ederler. (s. 10, 12, 107) Tanrı ile kainatı bir gören panteizmin aksine deizm, tanrıyı kainattan tamamen ayrı ve farklı bir varlık kabul eder. (s.11) Deizm İngiltere'de doğmuş, Fransa Almanya'da gelişmiştir. (s. 12, 18) Brahmanizm, peygamberi gereksiz gören Hint kökenli bir akımdır. (s. 13) İngiliz deizminin kurucusu Lord Herbert of Cherbury'dir. Deizmin içgüdüsel olarak var olduğunu savunur. John Locke ise, içgüdüsel deizm yerine gözleme dayalı rasyonalist bir çizgiyi savunur. David Hume ise, bilim ve mantığı deizmin belirleyici unsuru haline getirmiştir. (s. 18) Deizm, Fransa'da İngiltere'nin aksine dinsel bütün öğelerden soyutlanarak sadece materyalist ve devrimci bir ruh halini alır. Voltaire, Montaigne, Rousseau bu akımın öncülerindendir. (s. 18) Almanya'da Kant, deizme farklı bir ivme kazandırmıştır. Amerika'da Thomas Jefferson, Benjamin Franklin deizm felsefesinden etkilenmişlerdir. Günümüzde deizmin bir çok alt akımları doğmuştur: Monodeizm, Polideizm, pandeizm, ruhsal deizm, Hıristiyan deizm, bilimsel deizm, hümanist deizm gibi... **Hepsi de kendilerine özgü bir din yapısı inşa etmişlerdir**. (s. 19-20) Ne bundan önce ne de bundan sonra, deizme belli sınırlar çizilebilmiş değildir. **İnsan kaynaklı akımlar sürekli değişime maruz kalacaklardır**. **Yaratıcının insanlara yönelik emirlerini yerine getirmekten kaçındıkları için, yaratıcının böyle emirlerinin olmadığını her ne olursa olsun ispatlamak için uğraşmaktadırlar.** Halbuki Yüce olarak gördükleri o yaratıcının kendilerini başıboş yarattığını iddia etmenin onun yüceliğini yakışıp yakışmayacağını yönünde birazcık akıl yürütmüş olsalardı, bu kadar zahmete gerek kalmadığını anlamış olacaklardı. (s. 21) Sözde Evrensel ahlaki esaslar çerçevesinde bir inanç oluşturma iddiasında olanlar, dini hedeflerine

almışlardır.(s. 24) Dünyada kötülük varsa, tanrının insan yaşamı ile hiçbir şekilde ilgisi olmadığındandır, iddiasını ileri sürerler.(s. 26) ' Kötülük problemi' konusu kaza ve kader adlı yazımızda işlenmiştir, cevap için o bölüme bakılabilir.

Kilise, bilim adamlarına ciddi yatırımlar uygulamıştır. Hatta bazılarını yakmıştır. Kilisenin baskıcı otoritesi, teslis akidesi, evren'i ve insana müdahale etmeyen bir tanrı fikrinin doğmasına sebep olmuştur. (s. 27) Deistlerin bir kısmı, aklın testinden geçerek onaylanan dine evet demektedirler. (s. 28) **Mekkeli müşrikler, Allah'u Teala'nın varlığı konusunda herhangi bir şüphe içerisinde değillerdi. Fakat onu, dünyaya karıştırmayıp hayatın dışına itmekteydiler. Menfaatlerine uygun yaşam biçimlerini ile çelişmeyen, hayata müdahale etmeyen, sosyal hayatı ve hukuki sahayı düzenlemeyen bir tanrı inancına sahip idiler. Evreni yaratan, sonra aşkınlığından dolayı evrenle ve insanla ilişkileri daha alt düzeydeki aracı varlıklara devreden bir güce inanıyorlardı.** (s. 33)

Deizmin asıl ortaya çıkış noktasını, insanın üzerinde bir otorite olamayacağı şeklindeki düşünce oluşturur. (s. 47) Vahim bulunduğu yere aklı yerleştirip görüşlerini açıkça ifade eden John Toland ve aklı esas almak suretiyle ortak bir din inşa etmek gerektiğini savunan Rousseau, deizmin önemli sözcüleri olarak dikkat çekerler. (s. 48) Cahiliye Araplarının, peygamber efendimize karşı çıkma sebeplerinin başında tevhid vurgusu geliyordu. Putlar yıkıldığında, idari ve siyasi düzenleri de bozulacaktı. Tebliğe karşı çıkmalarının bir başka sebebi de, ticaret yollarının ellerinden çıkacağı yönündeki endişeleriydi. **Günümüzde bazı kesimin, İslam ile olan problemleri de hemen hemen aynı noktalara, tesis etmiş oldukları statükonun devamına mani olacağına yönelik düşüncelere dayanmaktadır.** (s. 53)

Ülkemizde mealcilik ve tarihselcilik gibi akımlar, İslam'ın ibadet alanı dışında kalan bölümünü rafa kaldırıp, kendi liberal anlayışlarının hakim olacağı bir alan açmayı amaçlamaktadırlar. Tarihçesi zihniyetlerin varacağı nokta deizmdir: **Ver kurtulculuğun, yani batılı zihinle çatışma halindeki inanç esaslarından, ahkama kadar her hükümden vazgeçilebileceği yönündeki kanaatlerin neticesi; yönetim, sosyal hayat ve pratik dini hayat açısından deizmden farklı olmayacaktır.** (s. 54) Deist düşünceye göre, bir yaratıcıya inanmak vardır fakat; dini sistemler ortadan kalkmalıdır. Yahudilik, Hıristiyanlık içerisinde gerçekleştirdikleri reform'u İslam'a da tatbik etmek için, doğuya saldıkları oryantalistler gibi, içeriden bazı şahısların çalışmaları da ön plana çıkarılmaktadır. (s. 55)

Tarihselcilik gibi, mealci düşünme biçiminin de belli bir usulü bulunmadığından, kendi içerisinde bir tutarsızlık yumağından ibarettir. Deizmle mücadele dini öğrenmekle olur: Mescitlere ve mabetlere sıkıştırılan dinin, yaşayan hayat içerisindeki etkisi yeniden sağlanmadıkça köklü bir çözüm beklentisi içerisinde olmak nafile bir beklenti olacaktır. (s. 57) Kuran'ı Kerim veya sünnet kaynaklı gelişen tartışmaların tamamı, esasında aklın konumu ve bilgi edinme aracı olarak ne ifade ettiği ile ilgilidir. Dini, yaşayan hayatın dışına iten ateizm olsun, deizm olsun aklı yegane otorite kabul eden sistemlerdir. (s. 58) Bu gibi akımlarla mücadele etmek, temel ihtiyaçlarımız kadar gerekli bir konudur. Dolayısıyla Müslümanlar bu mücadeleyi yürütebilecek kurumlarını hiç vakit kaybetmeden kurup yola koyulmalıdırlar. (s. 60) **Kelamcıların bahsettiği akıl, vahiy ile sınırlandırılmış bir akıldır.** (s. 65) Akla sınırsız kredi verenler sanırsınız ki tartışmasız zorunlu ilkelerden bahsediyorlar. Oysaki bahsettikleri kendi gözlemleri, çıkarımlarıdır. (s. 67) Tarih İçinde çeşitli yüzleri ile karşımıza çıkan akılcılık, bugün bilimsel etiketi ile, en çirkin yüzü ile karşımıza çıkmıştır. (s. 70)

Bilim, ' deneyler ve deneylerden ulaşılan kanunlar' ile ya da 'matematik ve geometri ile formüle edilen şeylerin gerçek kabul edilmesi' neticesinde **doğru bilginin kıstaslarını değişmesi** ile oluşur. (Bertrand Russel, Bilimden beklediğimiz, s.14; Alekandre Koyre, Bilim tarihi yazıları I, s.66; John Henry, Bilim devrimi, s.15; Kostas Gavroğlu, Bilimlerin geçmişinden tarih üretmek, s.60) Bu konuda, ' Bilim değişmez mi?' adlı yazımızı tavsiye ederiz.'

Bilimsel akla karşı batıda yükselen sesler: "Bilimin zihniyeti olan 'Faust kültürü', kainatın sırlarını keşfetmek değil onları belirli gayeler yoluna faydalı hale getirmektir. Bilim adamları sözde, Tanrı'ya kavuşmak istediklerini belirtseler de aslında elde etmeye çalıştıkları şey, tabiatta gizli olan kuvvet ve enerjidir." (Oswald Spengler, İnsan ve teknik, s. 84) "Fizikçiler, yaptıkları keşif ya da

ürettikleri aletlerin kendi deha ve güçlerinden kaynaklandığına inanarak -Tıpkı Tanrı gibi- güçlü olduklarına inanmaktadırlar. Bu tarz çabalarla aslında, inanmadıkları tanrının yerini almaya çalışırlar." (John Horgan, Bilimin sonu, s.255) "Bilimsel emperyalizmden" (E. F. Schumacher, Aklı karışıklar için kılavuz, s. 19, 68) bahsedenler kadar, "Bilimsel teknolojik zaferin, insanı çöküşe sevk ettiğini." (Alexis Carrel, İnsan Denen Meçhul, s. 333) ileri sürenler de vardır. "Akılcılık, artık bilimci uzmanların dediğine' teslim olmak' manasına gelmektedir. Akılcılık artık bir iktidar odağı haline getirilmiştir." (Paul Feyerabend, Akla veda, s. 21-22) "Bilim/akıl en militan din kadar dar kafalı olabilir, var olan bütün güçler gibi en şeytani güçlerin hizmetine koşabilir." (Max Horkheimer, Akıl tutulması, s. 110)

Tüm akılcılar, 'bildikleri yöntem' ile ispatlanamayan her reddeder, iman edilmeye layık görmezler. (s. 86) **Akıncıların kesin olarak takdim ettikleri pek çok şey, kesin olmayıp iman edilen birer ilkedir.** (s. 87) "Aklın sınırlı olduğunu itiraf ettikleri halde ona her türlü şeyin üstüne koyma çelişkisine imza atarlar." (Rene Guenon, Doğu ve batı, s. 44) Batıda asıl tartışmanın nihai hakikati, doğruyu belirleyecek ve ortaya koyacak vahiy mi yoksa akıl mı olduğu noktasında kilitleniyor. (s. 92) "Dinin yerine en yüksek zihinsel otorite olarak akıl geçirilmiştir." (Max Horkheimer, Akıl tutulması, s. 66) "Batı aklı, yalnız dünya işlerinden faydalanmaya dönük ve hayırlı insanlardan çok kötü insanların yararlandığı din dışı bir akıldır." (Mustafa Sabri Efendi, Mevkıfu'l Akl, I/12)

Bugün bilimcilerin dilindeki bilim ile, teknolojiyi üretiminin yanı sıra bir ahlakı ve metafizik telakiyi içinde barındıran felsefesi de kastedilmektedir. Bilim dediğimiz şeyin, hayatı kolaylaştırıcı bir takım aletler üretmekten ibaret olmadığı, kendini varlığa ve hakikate dair belirleyici olarak gören hatta içinde ilahi bir kimlik peşinde olan bir faaliyet barındırdığını iddia edenler vardır. (s. 95) İslam'ın, ilahlaşma ve tabiata hükümran olma hayalleriyle, bilimi bir paradigma olarak görenlerin karşısında olduğu açıktır. (s. 96) "Modern bilim ile, üstün hakikatlere ulaşılabileceğini zanneden insanlar vardır. (s. 98) Bilim pek çokları için, dinin üstünde bir hakikat terazisi olarak konumlandırılmıştır. (s. 99) "Bir yaratıcıya inanıyorum. Ölüm sonrası, mutluluk olmasını umuyorum, benim dinim aklımdır." (Thomas Paine, Akıl çağı, s. 3) **"Hıristiyanlıktaki deizm, Hıristiyanlığı bilmekten; İslam'daki deizm ise, İslam'ı bilmemekten kaynaklanır. Batıda akıllı bir adamın yapacağı deist olmaktır.**" (Deizm Sempozyumu, Ensar, 2017, s.12, 235) Dine lakaytlaşan ya da yeni çevresine dinini uyumlu hale getirmeye çalışan deizmin çeşitli yorumlarına savrulan her kime gördüysek ya gözlerini kör eden bir bencillik-ego ya da dünyaya olan dinginlenemez hırslarından ötürü böyle olduklarını gördük. (s.114) Yeni yorumu ile evrim teorisi, bitmemiş bir evrimi, 'sürekli evrimleşen insan' modelini var sayar. Artık **Ateistler hala tesadüfen başlangıca, deistler ise mekanik bir yaratma ile başladığına inanmakta; ancak her iki grup da ileriye doğru ucu açık bir evrimi savunmaktadırlar.** İşte bugün Müslümanlara kabul ettirilmek istenen bu yeni evrim teorisi modelidir. "Evrim teorisi artık 'sürekli gelişme'yi ifade eden anlamında anlaşılmaya başlandığını" iddia eden kadar, " Akıllı tasarımcı evrim yoluyla insanları yaratmış ve insanların ruhsal evrimini hedeflemiştir." diyen Müslümanlara da rastlayabilmekteyiz günümüzde. (s. 116) Darwinci teorilere cevap olarak, 'Evrim' adlı yazımıza bakılabilir.

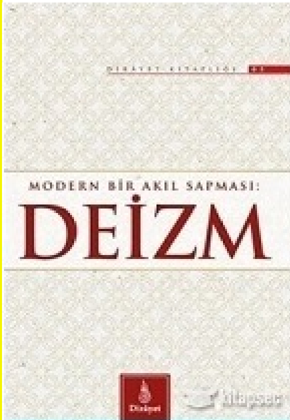
Meşhur bir ateist (Celal Şengör) bilimci," Günün birinde insanların beynini bilgisayar programlarına download ederek ölümsüz olacağını ve bütün evrene yayılıp nüfuz edeceğini." iddia etmiştir ekranlarda. **Tabiatı kontrol etme ve ilahi güce ulaşma hedefleri** (s. 117) **hep bilim adı altında gizlenmektedir**. **Dün metafiziği reddederek ilahlık davası güdenler, bugün elde ettiklerine metafizik bir hüviyet yükleyerek aynı davaya gitmektedirler**. Yalnızca dil biraz değişmiştir. (s. 119) "Dikkatimizi makinelerden ve fizik âleminden, insanın fizyolojik ve manevi cephesine çevirmemiz gerekmektedir." (Alexis Carrel, İnsan Denen Meçhul, s. 11) **Peygamber Efendimizi ilahlaştırdığımızdan dem vuranlar, bilimin ve bilim adamlarının ilahlık iddialarını görmemezlikten gelmektedirler**. (s. 121)

Kuran'da, kırk dokuz yerde akıldan bahsedilir ve biri hariç hepsi muzari sıgasıyla kullanılmıştır, yani aklın 'kullanılmasına dönük' çağrı vardır. Aklın bilgi alanı varlık dünyasıyla sınırlı olduğundan (İzmirli İsmail Hakkı, Yeni İlmi Kelam, s. 47) mutlak gerçeği bütün boyut ve sınırlarıyla kuşatabilecek bir özellik ve mükemmelliğe sahip değildir. (Maturidi, Kitabu't-Tevhid,

s. 183) Ayrıca Maturidi, çevre, zaman ve zeminin aklın doğruyu bulabilmesinin önünde birer engel olabileceğini de söylemektedir. (Maturidi, s. 182)

Akıl vahyin düzgün anlaşılabilmesi ve uygulama sahasına dökülebilmesi için Allah'ın bir nimetidir. (s. 143) Hasan-ı Basrî, 'Bir adamın aklı tam olmadıkça dini tam olmaz.' (İbn-i Ebi'd-Dünyâ, Kitabü'l-Akl, I/17) demektedir.

İslam'a göre yapılan işlerin iyi ve güzel olması Allah'ın tayin ettiği ölçüye uygun olmasıyla belirlenebilecek bir şeydir. (s. 149) **Babanın vakarını sıfıra indiren,çocuğu sürekli şımartmayı "sevdirerek öğretmek" olarak takdim eden yeni terbiye usulü, sokaklarda dolaşan gençlerin içler acısı halini hazırlayan sebeplerin başında gelmektedir. Bu nesil istediği her şeyi yapmaya daha çocukluktan alışmış ve artık şehvetinin önündeki hiçbir maniyi tanımaz hale gelmiştir. Bu saatten sonra, dinsiz fikirlere kayması, yaptıklarına karışan bir iradeyi reddetme, şehevi ve her türlü arzularını tatmin etme yolundaki engelleri ortadan kaldırma çabası doğaldır. Okuyarak öğrenecek kadar gayretleri yoktur. Meseleyi şımarıklığa veya inada vurmuş olanların biraz hayat tecrübesi edinmesi ve ahlaken olgunlaşmasını beklemek icap etmektedir. Tabi, nasihate devam ederek.**.. (s. 168) " Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğütle çağır! O inkarcılarla, en güzel şekilde mücadele et." (Nahl, 125) Bize düşen şu anda bu şefkat ve sabırla, güzellikle nasihat etmeye devam etmektir. Bir kişi hem Müslüman hem de deist olamaz. (s. 172) Ehl-i Sünnet, hep Katolik mezhebi ile aynı ruhmuş gibi gösterilmeye çalışılmıştır. (s. 173). Dini ve dünyevi maslahatların çoğunun akılla bilinebileceğini bir çok İslam alimi ifade etmiştir. (s. 176) "Dünyevi menfaatlerin ve kötülüklerin çoğu akıl ile bilinir." (İzzuddin b. Abdisselam, Kavaidü'l-Ahkam) Ragıp el-İsfehahani, 'Dini anlamak için akla ihtiyaç duyulduğundan, aklî ilimlerin ve mukaddimelerin zayıflığı durumunda dinin yanlış anlaşılacağından' bahseder. (s. 179) Yaşar Nuri Öztürk kitabında, akla önem veren her fikrin deizme 'kapı araladığını' düşünmektedir. (s. 180) Kitabın özellikle 123-189 sayfaları, Yaşar Nuri Öztürk'ün 'Deizm' adlı kitabına cevaplardan oluşur.

Konuya ek olarak, "Dawkins'e cevap, Deizm eleştirisi, Din, Bilim, Ateizm: Bilim ne değildir?, Deizm 1, Kader, Evrim, Ateizm yanılgısı 2, Dinsiz ahlak olur mu?, İslam barış dinidir, Bilim yanılmaz mı?, İslam'ın Rönesansa ektisi, İslamî emirler ve hümanizm " adlı yazılarımıza bakmanızı tavsiye ederiz.

Deizm 2

Zaten dindar olmayan bir kişinin deizme yöneldiğinden bahsetmek son derece yanıltıcıdır. Tanrının varlığına inandığı halde, günlük hayatı sırasında dinin gereklerine uygun hareket etmeyen kişiler aslında üzeri örtük bir deizm içinde sayılırlar. Bu durumda olan kişilerin bir kısmı, deizm gibi bir tanımla karşılaşınca durumun kendilerine uyduğunu görmüş ve deist oldukları sonucuna varmış olabilirler. (s. 8) Deizmin arkasında tepki kaynaklı bir dinden kaçış hareketi ve tanrı ile bağlantının kesilmesi sebebiyle doğal bil bir dünyevileşme iyiliğimi olduğu açıktır. (s. 9) İnsanların aklına, kalbine ve sağduyusuna hitap etmeyen hiçbir düşüncenin kalıcı anlamda kabul görmesi beklenemez. Yaygınlık kazanan şey deizm ya da ateizm değil, dünyevileşme eğilimi ve ayak uydurmakta güçlük çekilen hızlı kültürel değişimlerdir. Allah-din-kitap söylemlerini hep ön planda tutanların uygulamadaki çirkinlikleri ile, baskı ve dini yükleme operasyonları dinden uzaklaşma eğilimini hızlandırmaktadır. (s. 10) Her sistemli düşüncenin arkasında mutlaka inançlar yerleşik olarak bulunmaktadır Marksizm, deizm içinde bu geçerlidir. Belirli varsayımlar ve kabuller yapmadan ileri gitmenin imkanı yoktur. (s. 14) Hayat ile inançlar arasındaki gerek pratik gerekse zihinsel çelişkiler artık taşınamaz hale geldiğinde insanlar ya deizme ya da ateizme yönelmektedir. (s. 15) Dinin "kötü temsil edilmesi" insanlarda deizm görüntüsü altında bir tür nihilizme yol açmaktadır. Sorun vahyin algılanış şeklindedir. (s. 16) **Dinin asıl maksadı insanlığa adaleti, merhameti, vicdanı, paylaşımı, kardeşliği getirmek ve hayatı anlamlı kılmaktır**. (s. 17) Deizm, aklı temel alan bilgiyi vahye dayalı bilginin yerine koyarak felsefi görüşü dinileştirmiştir. (s. 19) 16. Yüzyılda tanrıtanımazlığın karşıtı olarak ortaya çıkan deizm, tanrının belirli kurallara göre işleyecek şekilde evreni yarattığını ileri süren ve sonra her şeyden elini çektiğini kabul eden, akla ve bilime ileri derecede güven duyan felsefi bir harekettir. (s. 20) İnançlarını, özellikle Newton tarafından ortaya konulan mekanik evren modelini temel alarak savunmaya çalışır. En temel iddiası, aklın gerçeği ve hakikati keşfetme yeteneğine sahip olduğudur. Onlara göre kuralları Tanrı değil, insan koyar. (s. 21) 17. Yüzyılda İngiltere'de deizm yaymaya başladı. İlk başlarda Tanrıya ve ahiret hayatına inanmakta idiler. (s. 23) Aklın ahlak kurallarını koyabileceği iddia ederler. İlk kez, İngiliz düşünür Edward Herbert, sonra Voltaire, Rousseau, T. Paine gibi isimler ile temsil edilir. Doğal din anlayışını savunurlar. (s. 24)

Kant, tanrının varlığının teorik akıl ile ispatlanamayacağını savunur. (s. 25) **Protestanlığın temel argümanı, 'herkes İncili kendisi okuyup anlayabilir' şeklinde özetlenebilir. Liberal düşünce ile deizm arasında bir bağlantı söz konusudur.** (s. 27) Kilisenin Aristoteles kozmolojisini, Batlamyus astronomisini Kitab-ı Mukaddes'in yorumları olarak takdim etmesi sonucunda, dönemin bilimsel verileri ile kilisenin arasında gerginlik meydana gelir. Fideizm, inanca dair hakikatlerin aklın ötesinde olduğu ve hatta bazı durumlarda akılla imanın çatışabileceğini iddia eder. 'İnanca yol açmak için bilgiyi inkar etmek zorunda kaldım' diyen Kant, 'Saf aklın eleştirisi' (s. 31) adlı eserinde, inançla aklın çatışabileceğini ileri sürer. (s. 29) Galileo'nin, dünyanın döndüğünü ileri sürmesi Vatikan'ın son derece rahatsız etmiştir. Bir makine veya eser ne kadar mükemmel ise, onun yaratıcısı da o kadar mükemmel olduğu sonucuna varmak gerekir. 'Tanrı akıl ile bulunabileceğinden dolayı, bilime engel olan kilise kurumuna gerek yoktur' düşüncesi yaygınlaşır. Newton, Galileo, Kepler, Leibniz dindar insanlardı. (s. 30) Kant, aklın sınırları içindeki bir tabii din anlayışına savunur.O, doğal ya da rasyonel bir dine inanır. Evrenin açıklanabileceği düşüncesi ve kendi kendine yeterli tabiat anlayışının yerleşmesi aydınlanma düşünürlerinin çoğunlukla deist olmasına yol açmıştır. (s. 31) Descartes, din ile bilimin birbirinden bağımsız iki ayrı alan olduğu prensibini ortaya koymuştur. Pozitivist bilim anlayışı, metafiziğin tamamen devre dışı bırakılmasına yol açmıştır. Pozitivizmin kurucusu olan Comte, dini, insan düşüncesinin evrimi sürecinde ilkel, olgunlaşmamış bir aşama olarak tanımlar. (s. 32)

Bazı kişilerin günlük hayatlarında zaten tanrıyı göz ardı etmelerinden kaynaklanan bir tür adı konulmamış deizm söz konusudur. Gerçekte ise söz konusu olan şey, doğrudan sekülerizmdir. İnsanların kendi bildikleri şekilde hayatlarını devam ettirmeleri, zaten deizmin işaretidir. Dolayısıyla burada sorun, geleneksel bir toplumda sekülerleşme sonucunda ortaya çıkan şaşkınlık halidir. (s. 35) Dine eğilimin tüm dünyada pozitif bir ivme halinde olduğu bilinmektedir Bireyselleşme neticesinde yalnız kalan ve gittikçe kendisine yabancılaştığını hisseden insan bir şekilde Tanrıya sığınma zorunda kalmaktadır. **Deizmin asıl nedenleri, bireyselciliğin yükselmesi, tüketim hastalığının hayatı sarması, hızlı zihinsel savrulmalar ve bilimciliğin sahte bir dine dönüşmesi sayılabilir.** (s. 36) İşler yolunda giderken kapı dışında bekletilen fakat sıkıntılı hallerde panik butonuna basılarak çağrılan bir tanrı algısı, bireyselleşmiş ve bencil insan tipolojisi için idealdir. (s. 37)

Deizm konusunu sosyolojik ve teolojik olmak üzere iki açıdan ele almak en uygun yaklaşım olacaktır.

Sosyolojik etkenler

Medya etkisi: Aklı başında hiç kimse, bir yakınını ameliyat etmek için internet bilgilerine başvurarak operasyona kalkışmaz. Ekonomi, siyaset, spor gibi alanlarda medyada görülen bilgi kirliliği özel olarak inanç sahasına kaydığında, tam bir körleşmeye yol açmaktadır. (s. 38) Hızla yayılan bilgi, bir şekilde doğruluğun ölçüsü olarak algılanmaktadır. Emek ürünü değerli bilgiler kolayca harcanabilmektedir. (s. 39)

Ailenin fonksiyon kaybına uğraması: Teknolojinin hayat tarzlarını belirleyen bir faktör haline geldiği ortadadır. Gençler doğru veya yanlış son derece farklı fikirlerin bombardımana uğramaktadır. (s. 40) **Günümüzde çocuğa, gerçek bir temele dayanmayan özgüven telkini yapılmaktadır**. Danışmaya değer herhangi bir otorite tanımadıkları için, uçlara kaymalar söz konusu olmaktadır. (s. 41)

Açıklama kolaylığı: Deist bir kişi, ateist düşüncenin felsefi ve bilimsel açmazlarından, kutsal kitabı kabul etmeyerek ise dini tartışmalardan kolayca sıyırmış olmaktadır.

Gençlik sendromu: Deizme kaymanın diğer bir sebebi de gençlik döneminin, reaksiyon gösterme eğiliminin fazla olduğu bir dönem olmasıdır. Deizm, düşünce üretmekten ziyade var olana karşı koyma özelliği taşır ve içerikten mahrumdur. Sosyal ve manevi baskıdan kurtulup özgürleşmenin bir aracı olarak algılanır. Kayıtsızlık ve ilgisizliğin diğer adıdır deizm. (s. 42)

Şehirleşme: Çocuklar bir saat içinde, son derece farklı hayat anlayışına sahip bir semte ulaşabilmektedir. Artık kapalı toplumdan kozmopolit bir ortama çocuklar geçiş yapmaktadır. (s. 43)

Kapitalizm: Gençler, reklam, sinema, müzik ve sanat yolu ile gençler belirli tüketim modlarına şartlandırmaktadır. Modern hayatında dayattığı zorunluluklar zaman içinde dini hassasiyetleri eritmektedir. (s. 44)

Dini etkenler

Dinin gerçek amacından uzaklaştırılması, teslis inancı, aslı günah kavramı, gerçek dışı İsa peygamber algısına yönelik gerçek dışı yaklaşımlar.

Gerçek bir örnek göstermeme: Kendini dindar olarak tanımlayan bazı kesimin, söylemleri ile pratik arasındaki uyumsuzluk dine uzak durmanın en önemli sebeplerinden birisi olarak görülmektedir. (s. 45)

Kızgın Tanrı algısı: Tehdit içeren ifadeler ile bazı kişi ve gruplar cezalandırıcı bir tanrı tanımı yaparak insanları korkutmaya hedeflemektedir. Halbuki tehdit ifadeleri küçük hata yapan inananlara değil, adaletsizlik yapan ve tanrı'yı dışlayan kişilere yöneliktir. Doğruluktan ayrılmayan insanların tanrının şiddetini değil merhametine muhatap olacağı beklenmelidir. (s. 46) Tanrının

zararlı kişilere karşı herhangi bir yaptırımda bulunmaması, tanrılık özelliğine aykırı bir durum olurdu. (s. 47)

Din bilim karşıtlığı sorunu: Din alanında Martin Luther ile başlayan Reform hareketi, bilim alanında Newton ile özdeşleşen Doğan'ın kanunlarının keşfedilmesi ve felsefede de Descartes'in yarattığı aklın nihai kaynak olma iddiası bu kırılmaların en belirleyici olanlarıdır. (s. 48)

Yabancılaşma: Kişinin gerçek beniyle olan içsel temasını kaybetmesi, kendinden kopma halini ifade eder. Freud'a göre insan sadece dürtüleri ile hareket eden bir varlık (hayvan) iken birtakım sosyal değerler ile sınırlandırılmakta ve böylelikle kendi özünden (serbest hayvan olmaktan) uzaklaşmakta yani yabancılaşmaktadır. (s. 52) İnsan "özü itibariyle anlam arayışında olan bir varlık" olarak değerlendirilirse yabancılaşma "insanın kendini bulma çabasında vazgeçmesi" şeklinde tarif edilebilir. (s. 53) Kuşaklar arası çatışma, bir anlamda gençliğin toplumla bütünleşememesi, yabancılaşması ve uzaklaşmasıdır. (s. 54) yabancılaşma sürecinde kişi artık kendini hiçbir kuruma ve değer sistemine ait hissetmez, topluma karşı sorumluluk düşüncesi kalmaz. (s. 55)

Diğer genel sebepler

Küresel ölçekte emperyalist güçlerin kontrol altına girmiş bazı militan örgütlerin güya İslam adına bir takım terör faaliyetlerine girişmesi insanları dinden uzaklaştıran ciddi bir faktördür. (s. 56) **Para, aşk, arkadaşlık, dostluk, özgürlük, demokrasi gibi şeyler her zaman suiistimal edilme tehlikesi ile karşı karşıya kaldı ancak, buradan hareketle kimse bunların terk edilmesi gerektiği sonucuna varmamaktadır. Dini anlatma konusunda kendini görevli sayan bazı kesimler, kullandıkları ifadelerle sanki bu çağda değil de asırlar öncesinde yaşıyormuş izlenimi doğurmakta ve bu durum son derece itici olmaktadır. Pek çok kişinin algı alanına girmeyen konular üzerinde durulması, dinin artık zamanı geçmiş bir şey olarak algılanması gibi bir bazı sorunlar doğurmaktadır.** (s. 57) Özgürlük alanını kısıtlayacak otoriter bir dil kullanımı sorunların sağlıklı bir şekilde aşılmasına engel olmakta, insanların dinden uzaklaşmasına neden olmaktadır. (s. 57) Deistlerin eleştirileri daha ziyade kişisel ve geleneksel anlayışlara dayanan ve evrensel içerik taşımayan konulara yönelik olduğu görülür. (s. 50) Deistlerin genel itirazlar ve eleştirileri: Dinler savaşa neden olmaktadır, dinler hakim olduğu yerlerde sorgulama ve gelişme olmamakta, salt inanca dayalı insan tipleri üretilmektedir. Tevrat'a göre Peygamberler büyük günah işleyen, zina, cinayet işleyen kimselerdir. (s. 61) Deistlere göre insanlara yol gösterecek şey bilimsel bilgidir. Peygamberlerin getirdiği dinler tanrı kökenli değildir. (s. 62)

Deizme yönelik eleştiriler

A.Comte tarafından üç hal kanunu ileri sürülmüştür. İnsanlık tarihini üçe ayırır: Teolojik, metafizik ve pozitivist dönem. Son dönemde dinler ortadan kalkacaktır. Lakin aradan geçen 200 yıla rağmen kehanet gerçekleşmemiştir. (s. 63) Durumun böyle olması tanrı inancının insan da doğal bir özellik olduğunu göstermektedir. **Din gibi akıl da, tanrının insana verdiği büyük bir nimettir ve her ikisinin de kaynağı aynıdır. Tanrı inancını eleştirenler, kendi ideolojik fikirlerini bilim namına söyletme hatasına düşmektedirler.** Deizm, dinlerin yerine aklı koyarak sadece akıl ve doğadan hareketle her şeyin kavranabileceğini iddiasındadırlar. Lakin **akıl bir referans noktasına sahip olmadığı zaman, kişi sayısı kadar farklı düşüncenin ortaya çıkması kaçınılmazdır. Öyle olduğunda ise, herkes doğruyu belirleme hakkını kendinde bulur.** (s. 64) **Akıl, insanları herkesin kabul edeceği ortak fikirler etrafında toplama özelliğine sahip değildir. Felsefe tarihine bakıldığında, filozoflar sürekli olarak birbirlerinin yanlışlamaya çalışmışlardır**. Herkes kendi aklını beğenir. Mahkemelerde hem davalı hem de davacı kendisini kesin olarak haklı görür. Sorunu ise kişilerin adlı değil, kanun ve hakim çözer. Akıl, bir tanrı varsa peygamber ve kitapların var olmasını makul hatta zorunlu görür. (s. 65) İnsan, salt rasyonel bir varlık değildir. (s. 66) **Deistler açısından en büyük sorun, temel sorulara varlığını kabul ettikleri tanrıya referansta bulunarak cevap üretme imkânlarının olmayışıdır.**

Sadece yaratıp bırakan ve zihni zorlu sorunlarla boğuşan insanlara bir açıklamada bulunmayan bir tanrı anlayışının sorunlu olduğu açıktır. Varlığıyla yokluğu arasında bir fark olmayan bir tanrının fonksiyonel olması beklenemez. Ölüm sonrası hayat var mıdır, yaratılış amacımız nedir,

yeryüzünde inanılmaz kötülüklere imza atanların yaptıkları yanlarına kar mı kalacaktır? (s. 67) Deistin tanrı inancının temeli ve anlamı yoktur. Deistin inandığı tanrının var ya da yok olmasının kendi hayatında ne gibi fark oluşturduğunu izah etmesi gerekir. Tanrı, neden insanlarla ilişki kurma özelliğinden mahrum görünüyor? Dürüstlük, fedakarlık yapan insanlara ödüllendirmesi gerekmez mi? (s. 68) Haklıya hakkını teslim etmeyen bir tanrı kendi tanımı ile çelişiktir. **Eğer Tanrı insanları hiçbir sebep gözetmeksizin yarattığı ise, böyle bir tanrı anlamsız işler yapıyor demektir. Böyle bir tanrı algısının arkasında, hayatı dilediği gibi yaşama arzusundan kaynaklanan bir ego olduğu açıktır. Deizm, üzerinde tüm deistlerin ortak bir düşüncede birleştikleri bir tutarlılığa ve iç bütünlüğe sahip değildir**. (s. 69)

Akıl yoluyla tanrının tek olması gerektiği neticesine ulaşılması mümkündür fakat, bu tek tanrının ne olduğu konusunda bir adım bile yol almak mümkün değildir. (s. 72) Peygambersiz bir tanrı inancı içerik açısından tamamen boştur. **Hiçbir Baba, "aklı başına geldiğinde doğru ve yanlışı kendisi ayırt edebilir, aklını kullansın!" diyerek çocuğunu kendi haline bırakmaz. Tanrının insanları yeryüzünden yalnız bırakması ve bir şekilde yol göstermemesi düşünülemez**. (s. 73) Kant, ahiret inancını ahlakın gerçekleşmesi adına postulat olarak koymuştur. Deistlerin, bu dünya bir imtihan alanı değilse, tanrının neden insanların kötülük yapmasına müsaade ettiği ile ilgili tatmin edici açıklamalar yapmaları mümkün olmayacaktır. Deizm dinlerin insanlar üzerine yüklediği bazı sorumluluklardan kurtulmak bağlamında bir kolaylık sağlamakta, hayatlarını diledikleri şekilde yaşamak konforuna ulaşmış olmaktadırlar. (s. 75) Deistin, belirli bir süre sonra ya belirli bir dine dönüş yapmaya da ateizme geçme ihtimali yüksektir. (s. 76) İslam dininde kişinin sorumlu tutulma ve muhatap alınma şartı akıldır. **İslam'da aklın kullanımında temel vurgu, aklın arzuları gerçekleştirme aracına dönüştürülmesinin yanlışlığına işaret etmektir.** İslam alimlerinin tamamına yakını aklı, dini hakikatleri tespiti ve anlaşılması hususunda birincil prensip olarak kullanmışlardır. Diğer taraftan akıl ile kutsal metinler arasında herhangi bir çatışma söz konusu olduğunda, yorumlama yoluna gidilmiş yani, akıl ön plana alınmıştır. (s. 79)

Kuran'da övülen ve üstün bir vasıf olarak gösterilen akletme fiili ile akılcılık birbirine zıt iki yaklaşımdır. Rasyonalizm ciddi problemler taşımaktadır. (s. 83) **Akla, akıl üstü bir pozisyon tayin etmek akıldan faydalanmaktan ziyade onu kötüye kullanmaya dönüştürmektir**. Kişisel akıl, genel bir akla bağlanmadıkça sosyal düzenin sağlanmasından bahsetmek anlamsız olacaktır. **Herkesin kendi aklını hayatın merkezine koyduğu bir yerde, nihilizmden anarşizme kadar uzanan sayısız düşünce boy gösterecektir**. Freud, Marx ve Nietzsche, sosyal düzenin arkasındaki temel motive edici gücü açıklarken, Libido, iktisat ve iktidar iradesi kavramlarına dayanmaktadırlar. (s. 85) Akılcılığa yönelen en küçük eleştiri bile, bilim ve felsefe dünyasında dışlanma riskini doğurmaktadır. Her şeyi akla indirgeme çabası, gerçek inancın altını yavaş yavaş oyarak gizli bir pozitivizme yol açmaktadır. Burada sorun, tekelleşen güçlerin kendi anlayışlarını evrensel değerler olarak tanıtmalarıdır. Böyle bir aklın yapacağı şey, hakikati belirlemek değil, amaca götüren araçlara meşruiyet sağlamak ve yanlış-batıl düşünceleri aklamaktır. (s. 87) Semavi dinler aklın, vahyin ışığı altında işletilmesi gerektiğini söyler. Tabiatı algılarken ve incelerken tüm olup bitenin arkasındaki ilahi gücün farkında olmak esastır. Modern akıl ise, eşyayı kaba bir maddeciliğe yani fiziksel sebeplere indirgenmiştir. Modern akıl ise, kendini son sözü söyleme makamına oturtmuştur. Akla tahsis edilen bu yüce konum, tüm insanî çabaları yalnızca maddi ihtiyaçların tatmin edilmesine doğru yönlendirmektedir. **Modern akıl, kendisine tabi olanları bilgi alanında derinleştirmeyi, mutluluğu ve özgürlüğü vaat etmektedir.** (s. 88)

Aklı yanılabilir mi? Bir ya da 200 yıl sonra, şu anda elde bulunan bilgi ve algılama tarzımızın geçersizliğinin ortaya çıkmayacağının hiçbir teminatı yoktur ve bu durum 'ilerleme' inancının bir paradoksudur. **İlerleme, 'geçici hakikatler ile' günü kurtarmaktan başka bir şey değildir.** (s. 90) Matematik ve mantık, aklı; tabiat bilimleri, gözlem ve deneyi (tecrübeyi); tarih, haberi (nakli) kullanır. Din ise, akıl, nakil ve tecrübeyi, her birinin sınırlarını belirlemek şartıyla, hepsinden faydalanır. (s. 92) İnsan aklı belirli bir kaynaktan yanılmaz birtakım bilgilerle beslenmediği müddetçe hakikati bulamayacaktır. Akıl ancak mevcut bilgiler çerçevesinde değerlendirmek yapabilir. (s. 93) Bilimsel bilginin aklı kısmen tatmin edecek bir yapısından söz edilebilir, fakat insanın varoluşla ilgili sorunlarına, ölüm ve anlam arayışı gibi sorularına aydınlatıcı ve tatmin edici cevaplar sunma imkanı yoktur. David Hume, 'evrendeki gaye ve düzen bizi ilk yaratıcının varlığını kabule götürmektedir' demektedir. Deliler ve bilimsel ispatlar teistin tanrıya olan inancının destekçisidir fakat kaynağı ve sebebi değildir, olamaz. (s. 95) Ateist yaklaşım, kendi

tavrının doğruluğunu ispatlamak yerine teizmin iddiaları üzerinden hareket ederek, bu teistik delillerin eksik veya yanlış olduğunu ileri sürme yolunu tercih etmekte ve kendini haklılaştırmaya çalışmaktadır. (s. 97) 'Gözüm var, o halde her şeyi görebilirim' demek yanlıştır. Görebilmek için yeterli ışığa ihtiyaç olduğu gibi, neye bakmamız gerektiği konusunda bir ön bilgiye ihtiyaç vardır. (s. 98) Bilim adamlarının bilimin bir kısmında derinleşmeleri, onları resmin tümünü görmekten alıp koymaktadır. (s. 99) Varlığın, salt fiziğe indirgenemeyeceği gerçeği fark edilmeye başlanmıştır. (s. 100) **Din daha ziyade 'niçin' sorusu üzerinde dururken, bilimsel düşünce 'nasıl' sorusunu ağırlık verir**. (s. 101) Mühendisten ameliyat yapması beklenemez. **Yorum yapılmaya başlandığı zaman, artık bilimin sahasından çıkıldığının ve felsefe alanına girildiğinin unutulmaması gerekir.** (s. 101) **Bilim adamı sadece kendi uzmanlık alanında bilgi sahibidir ve kendisi farkında olsun yada olmasın bütün bir hakikatin küçük bir parçasını yakalamış durumdadır.** Dolayısıyla, noktasal bir bilgiye dayanarak bilimin anlamı veya amacı hakkında genelleyici neticeler çıkarması bağlayıcı değildir, özneldir. (s. 104) Dinin amacı, varlık aleminin arkasındaki birliği fark ettirmektir. Bilimin varlık dünyasına anlam kazandırmayı sağlayacak bir yönteme sahip değildir. (s. 105) Bilim, hiçbir şekilde ahlaki bir öğreti ortaya koyamaz ve doğada 'ahlaki değerler' diye bir nesne yoktur. Saf maddeden zorunlu bir ahlaki değerler bütününün çıkarılması söz konusu değildir. **Bilgi tabiatta olması gerekeni değil olmakta olan anlatır**. (s. 106) Doğada neden matematiğe ve fiziğe uygunluk var? **Neden aklın işleyiş tarzı ile tabiat kuralları anlaşılır** ve makul hale getirilebiliyor? Demek ki varlık aleminde bir rasyonellik ve akla uygunluk söz konusudur. Fakat rasyonellik doğanın kendinden kaynaklanan bir özellik değildir. Evrenin arkasında söz konusu akla uygunluğu sağlayacak bir etkenin olması gerekir. (s. 109) İnsan-tabiat bütünlüğünün arkasında, bu tutarlılığı sağlayan bir tanrının bulunması akla en uygun açıklamadır. (s. 110)

Kutsal kitaplarda modern fizik teorilerine açıkça yer verilseydi, insanlar bu tür ayetleri akıllarına sığdıramayacakları için haklı sebeplerle inkar yoluna gidebilirlerdi. (s. 111) Nasıl ki bilim adamlarının tarih boyunca ileri sürdükleri bazı teorilerin yanlışlığından hareketle bilimsel düşünceyi terk etmek gibi bir sonuca varılmıyorsa, aynı şekilde din alanında benzer sebeplerle yapılan hatalar bahane edilerek dinin gereksizliği gibi bir sonuca ulaşılamaz. Sağlıklı bir görme olayının gerçekleşebilmesi, iki gözün birlikte var olmasına bağlıdır. İki tane gözün var olması, ortada bir ikiliğin olduğunu göstermez, Bunlar aynı hakikatin farklı açılar altında görülmesinden başka bir şey değildir. (s. 112)

Başlangıç, tek tanrı esasına göre bina edilmiş olup zaman içindeki bozulma ve sapmalarla çok tanrılı dinler ortaya çıkmıştır. Peygamberler, varlık aleminin bir tasarıma dayandığının altını çizmeye çalışırlar. (s. 114) Tabiat olayları ismi verilen sistematik düzenlilik, tanrının kanunlarından başka bir şey değildir. İnsanlara Tanrı tarafından evrendeki düzenlediği kavrayabilecek bir donanım ve üstün özellikler verilmiştir. (s. 116) İnsan bilgisinin tamamı, bilimsel bilgiden ibaret değildir. Bilimsel bilgi dışında tarih, edebiyat, sanat ve tecrübeye dayalı pek çok bilgi türü de mevcuttur. Bir şiir, bir sanat eseri bilimsel kriterlere göre eleştirilemez, çünkü alanlar farklıdır. Söz konusu eserler bilimsel bilginin ilgi alanı dışında kaldığı için önemsiz ve değersiz de sayılmazlar. Pozitivistler, bilimcilik olarak nitelendirilen bir ideoloji-dünya görüşü üretmişlerdir. (s. 117) 'Bilimci', elinde tuttuğu küçük bir parça boyalı kağıda dayanarak büyük bir tablonun tamamını ümitsizce anlatma çabası içindedir. **Esas sorun, bilimin 'nasıl' sorusuna bir şekilde cevap verdikten sonra durup "hepsi bu kadar" dediğinde, din 'niçin' diye sormaya ve kendi cevabını vermeye devam etmesindedir.** (s. 118) **Bilim adamının din hususlarda söyleyeceği olumlu ya da olumsuz her şey onun bilimsel kimliğinden bağımsız olup vicdanı kanaatidir**. (s. 119)

Bilim ve din, herikisi de tanrının kanunlarını temsil eder. Tabiat kanunları, ' tanrının kudretinin', kutsal kitaplar ise, 'Tanrı'nın kelamının' görünür hale gelmesidir. Her ikisi de aynı kalemin eseridir. Dolayısıyla aralarında herhangi bir çelişki olması mümkün değildir. Bu alemin kanunları, bizim isteklerimizden bağımsız olarak işlemektedir. (s. 123)

Darwin biyolojide, A. Comte sosyolojide, Freud psikolojide ve Marx ekonomide her şeyin evrimsel sürece bağlı olarak cereyan ettiğini ileri sürer. (s. 128) Burada en önemli husus, inancın aslında sadece bir gelişim süreci olduğu varsayımının kabul edilmiş olmasıdır. Çok tanrı inancı aslında her şeye gücü yeten bir tanrı anlayışını kavrayamayan zihinlerin tanrının gücünü

bazı alt tanrılara dağıtmasından ibarettir. (s. 129) **Tarihsel bulgular, dinlerin evrimi denilebilecek bir sürecin değil, dinlerin dejenerasyonu denilecek bir sürecin gerçekte var olduğunu ortaya koymuşlardır.** 'Gerçek din', zamanla dejenere edilmiş, bozulmuş ve çok ilahlı putperest dinlere dönüşmüştür. (s. 130) Din, insanın lehine ve aleyhine olan şeyleri bilmesi ve ona uygun şekilde davranmasıdır. Dolayısıyla din, insan için vardır. Aristo felsefesinde, madde veya evren tanrı gibi hep vardır. Tanrı maddeye şekil vermiştir ve varlığı harekete geçirmiştir. (s. 133) **İslam düşüncesinde deizme en iyi karşılık olarak müşriklik ifadesi gösterilebilir. Müşriklerin temelde kabul etmek istemedikleri şey, tanrının kendi hayatlarına müdahale etmesi idi.** (s. 134) Hayatına dini değerlerin ve tanrının karışmasına müsaade etmemek, dünyevileşmek teizm içinde gizli bir deizmdir. (s. 135) **Protestanlık, zaman içinde bireysellik, sekülerleşme ve nihayet deizme uzanan tarihi bir süreç izlemiştir**. (s. 136) **Bilimsel bilgi, varlığın fotoğrafını çeker fakat, yorumu yapan insan veya bilim adamıdır.** Aynı bilgilere dayanarak çok farklı anlamlar üretmek mümkündür. O halde bilimsel bilgi ile yorumları birbirine karıştırmamak gerekir. (s. 142) **Deist açısından bakılırsa, Tanrı insanı ebedi bir yokluğa mahkum etmek için yaratmış olamaz. Böyle anlamsız şeyler yapmak tanrıya yakışmayacağına göre, var oluşun mutlaka bir gayesi olmalıdır.** İnsanları cansızlardan, hayvanlardan ayıran en önemli özellik düşünebilmesidir. Bu sebeple, varoluş sebebini merak etmesi, araştırması gayet doğaldır. (s. 143)

Kalp, 'neden sevgi ve merhamet hissi duyuyorum.' diye soracaktır. Tabiatta ihtiyaç olan her şey, insan için hazırlanmış gibi! Vicdanımız haksızlıklar karşısında acı çekiyor ve adalet talep ediyor. Halbuki İnsanın hayatta kalabilmesi için merhamet, adalet veya vicdan gibi duygulara hiç ihtiyaç yoktur. O halde insanlarda neden bu özellikler vardır? İnsanın anlam arayışı sadece tanrının varlığı ile temellendirilebilir. (s. 144) Ahlakın temeli Allah inancıdır. **Her varlık, kendi özünde var olanı açığa çıkarmak için yaratılmıştır.** (s. 146) İnsan tercihini dilediği yönde kullanabilir. Yapacağı tercihler ona hayvandan aşağı veya hakiki insan arasındaki bir konuma yerleştirecektir. İnsan, iman ve ahlak gibi değerleri kasıtlı reddederse, insan olmak fırsatını ebedi olarak elinden kaçırmış olacaktır. İnsan, tercihleri ile kendisini inşa eder. (s. 147)

İnsanın yaratılış amacı, kendisine sunulan insan olma imkanı doğru kullanma serüvenidir. (s. 148) Kendini tamamlayamama ya da gerçekleştirememe durumu kişiye şu da bu derecede 'bunalım, stres, kaygı, psikolojik bozukluk' olarak döner. (s. 149) 'Niçin yokluk değil de varlık durumunun söz konusu olduğu' sorusuna ancak tanrının varlığı üzerinden bir cevap geliştirilebileceğinin altını çizmek gerekir. (s. 153) Sahip olunan güzel bir özelliği ortaya çıkarmayı dinlemek ve 'güzellikten anlayanların algısına sunmak' bir eksiklik olarak değerlendirilemez. (s. 155) Güneşin aydınlatması, müzisyenin beste yapması nasıl beklenen bir şey ise, tanrının yaratması da yaratıcı olmasının bir neticesidir. (s. 156) Isı ve ışığa ihtiyaç duyan güneş değil, etrafındaki karanlık ve soğuk cisimlerdir. Yaratıcı olduğu halde yaratmasaydı, o zaman neden yaratmadığı sorulabilirdi. İnsan inanılmaz bir öğrenme ve bilgi üretme kapasitesine sahiptir. Mademki insana bu kapasite verilmiştir, o halde gelişme ve öğrenme sürekli olmalıdır. (s. 157) **Sınava tabi tutulmak başarılı olmanın ve ilerleme sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır. Dünya, bir imtihan salonudur. Sınav süresi bize verilen ömür kadardır.** (s. 158) **Her İnsan kendisine verilenlere göre sınav edilecektir**. Yani zengin kişi, servetini nasıl kullandığı konusunda zorlu bir sorgulamaya tabi tutulacaktır. (s. 159) **İnsana ne verilmişse, onun hesabı sorulacaktır. Sınav, ilerlemenin zorunlu bir şartıdır.** Örneğin, dürüst olduğunu söyleyen birinin gerçekten dürüst olup olmadığının anlaşılabilmesi için test edilmesi gerekir. Sınav olmazsa, okul olmasa demek gibidir. (s. 160) Okul olmazsa sınıfta kalma ya da ders çalışma sorunu olmazdı fakat, o zaman da herkes cahil kalırdı. Toplumun ihtiyacı olan doktor, mühendis, mimar nasıl yetişecek? Her insan var olmanın sevincini iç dünyasında yaşar. Var olma ve hayatta kalma arzusu sadece insana mahsus değildir. İnsan yokluğun ne olduğunu idrak edemediği için varlığın değerini de kavrayamıyor. Hayat, bir ikramdır. Nankörlük etmemek gerekir. Tanrı insanı 'var olma güzelliğinin' açığa çıkması için yaratmıştır. (s. 161)

Tanrının insanların ibadet etmesini istemesinin sebebi nedir?
Bir beklentinin içinde olmaksızın yapılan her güzel şey, ibadet olarak görülebilir. İbadetin faydası birinci derecede kendisine, ikinci derecede ise diğer insanlara ve tüm varlıklara yöneliktir. Doktor reçeteyi kendi faydası için değil, hastanın yararı için yazmıştır. (s. 164) Bu konuda sitemizdeki "islami emirler ve hümanizm" adlı yazıya bakılabilir. Aklı başında insanlar, ihtiyaç duydukları konu ne ise o konuda bir uzmana başvurur ve onun tavsiyelerine kulak verir. (s. 165) **Tanrı bize**

yokluktan çıkarıp insan olma fırsatını ikram etmiştir. O halde tanrıya şükran hislerimizi ifade etmemiz gerekir. İbadetlerin tanrıya değil, insana faydası vardır. **İç tatmin salt akıl vasıtasıyla başarılamaz. Öyle olsaydı, bilgili ve akıllı kişilerin tam bir huzur ve mutluluk içinde yaşamaları gerekirdi.** (s. 166) İbadetler kişiyi zinde tutmaya yarar. Bir tür formda kalmak için sürekli antrenman yapmak gibidir ibadet. İbadet amaç değil, araçtır. Hedefe taşımayan ibadetler hareket etmeyen araç gibidir. (s. 167) Tanrının, insanlardan ibadet etmelerini istemesi onları kötü bir gelecekten ve düşük seviyeli bir varlık anlayışından uzaklaştırmak içindir. (s. 169) İbadet, aslında insanın kendisine ulaşma çabasıdır. İbadet hayatın karmaşası, stres ve zorluklarından uzaklaşma ve nefes alma imkanı sağlar. (s. 170) **Her ferdin kendisine sunulan imkanlar ölçüsünde sorgulamaya tabi tutulacağı gözden kaçırılmamalıdır.** (s. 172) **İnsanın sınavı kaybetmesi ancak fıtratını yani insan olma özelliğini kaybetmesi ile mümkündür.** (s. 173) **Evrensel ahlaki değerlerden herkes sorumludur**. (s. 174) Sınırsız merhamet sahibi ve affedici bir tanrının gazabına uğramanın yolu, tanrının mesajını kasıtlı olarak inkar etmektir. (s. 177)

Tanrı beni yaratırken bana sormadı ki, kendi isteğimle gelmedim ki?
Sorunu sahibi ezelden beri var olmadığına göre, 'ben' diyebilmesi için, kendisine bu soru sorulmadan önce yaratılmış olması gerekir. Var edilmeden önce kişiye var olmak isteyip istemediği sorulamaz. **Kişinin var oluşuna itiraz edebilmesi için bile öncelikle var olması gerekir**. **Hiç kimse var olmayı hak edecek bir marifette bulunmamıştır.** Var olmak, karşılıksız verilmiş sonsuz bir hazine gibidir. Eğer kişiyi ebedi bir hayatın beklediği gerçeği kavranırsa, insana sonsuz bir ikramda bulunulduğu kolayca anlaşılır. (s. 180) Soru sahibi, kendini her şeyin merkezine koymaktadır. Esas meselenin, kişinin kendisine Allah'tan bağımsız bir varlık biçme çabası ve iddiası olduğu görülecektir. **Diğer taraftan, insanın uygun hareket ederse ebedi bir mükafat ve ikrama mazhar olacağı seçeneği neden göz ardı edilmektedir? Kazanma ihtimali yüzde bir olan kumar oyunlarında bile bir beklenti olurken, gerekenler yapıldığında yüzde yüz kazanılacağı binilen ve sonsuz mutluluk getirecek bir seçenek niçin göz ardı edilmektedir?** (s. 181) Problemi yokuşa sürmenin sebebi aslında yeteri kadar açıktır: Tanrıyı kendi hayatından çıkarmayı azmetmiş olmak. (s. 182) **Söz konusu argüman, varoluşun sorumluluklarından kaçırmak için yapılmaktadır**. Aslında kişi, imkan olsa yüzlerce yıl yaşamak ister. **Asıl problem, hesap verilmesi gereken bir tanrının var olması ve bu tanrının kişinin hayatına bazı müdahaleler de bulunmasıdır.** (s. 183) **Seni sana verene, sana verdiği şeyle (kendinle) itirazda bulunulmasının nankörlüğün en ileri aşaması olacağına dikkat edilmelidir.** Kişi eğer inanmıyorsa var olmadığını kabul ettiği bir tanrının kendisine "yaratılmak istiyor musun" diye sormasını beklemesi anlamsız olacaktır. (s. 184)

İyilikler cenneti kazanmak için mi yoksa, cehennemden korkudan mı?

Cennet için yapılan ibadette, devreye menfaat girmiş olacaktır. Cezalandırmadan korkma nedeni ile ibadet yapılırsa dürüstlük söz konusu olmayacaktır. (s. 185) **Menfaat temeline dayalı bir yaklaşımı tanrının onaylaması zaten düşünülemez.** İkiyüzlü bir davranışın tanrıdan gizlenmesi mümkün olamayacağı da açıktır. Davranışın arka planında yatan niyetinde, geçerli ve güzel olması gerekir. Dolayısıyla tanrıyı göz ardı ederek yapılacak fiiller zaten, onun tarafından kabul görmeyecektir. İbadet tanrı ile doğru bir ilişki kurmaktır. (s. 186) Tanrıya inanan bir kişinin bütün davranışlarının temelinde, tanınır rızasını kazanmak olmalıdır. Hepimiz anne, baba, arkadaş ve sevdiklerinin isteklerini, elinden geldiği kadar yerine getirmeye çalışır. (s. 187) Kutsal kitaplarda yer alan cezalandırmaya yönelik ifadeler, tanrıyı sevenler için değil, ona meydan okuyan ve savaş açanlara yöneliktir. İnsan, güzel olanı doğal bir şekilde sever. Bütün güzelliklerin kaynağı ve yaratıcısı tanrı olduğundan, insanın sevgisini tanrıya yöneltmesi kendisinden beklenen doğal bir şeydir. (s. 189) Tanrıya güvenerek yaşayan, emin ve mutlu olur. (s. 190)

Tanrı ne yapacağımızı zaten biliyor, yaptıklarımızdan niçin sorumlu tutuyoruz?

Çelişki, insan aklı ile kendi tanımladığı tanrı arasında gündeme gelmektedir. Eğer tanrıyı tanımlama işlemi, tanrının kendisine bırakılırsa herhangi bir sorun çıkmayacaktır. (s. 227) Bilmemek, yani cehalet ciddi bir eksikliktir ve Tanrıya böyle bir isnatta bulunmak O'nu yanlış tanımak anlamına gelecektir. Tanrı, bir insanın hırsız olmasını dileseydi işte o zaman o kişinin tanrıya 'bütün bu sınavlar neden?' türünden sorular ve itirazlar yönetmesi haklı olurdu. (s. 228) Tanrı insanların özgür iradelerine hiç müdahale etmeksizin onların ne yapacağını bilir. Tanrı

açısından zaman bağlayıcı bir faktör olmadığından kendisi için 'önce ve sonra' kavramları geçerli değildir. (s. 229) Tanrı'nın mekanla sınırlı olamayacağı az veya çok anlaşılmaktadır. **Mekanı yaratanın Tanrı olduğu düşünüldüğünde, tanrının kendisini bu mekanla sınırlamasının anlamsız olacağını fark etmek mümkündür.** (s. 230) **Tanrının yarattığı bir şey ile kendini bağlaması veya sınırlandırması düşünülemez**. (s. 231) 'İmtihana ne gerek var?' sorusunda önemli olan, tanrının her şeyi bilmesi değil, insanın kendi sonunu bilmiyor olmasıdır. Önemli olan insanın kendisine tanınan 'var olma' imkanı ve şansını bu tür itirazlarla heba etmesi pek akla uygun bir yaklaşım değildir. (s. 233) Hiç kimse bilerek yaptıkları yanlışlıkları, 'ne yapalım tanrı kaderime böyle yazmış!' diyerek kendini aklayamaz. Çünkü **bu tür insanlar, elde ettikleri başarıları kendi üzerlerine almasını gayet iyi bilmektedirler**. **Tanrı insanları anlamsız bir şekilde cezalandırmak istemiş olsaydı, yeryüzüne sayısız elçi ve kitap göndermez, onlara doğru yolu göstermezdi.** (s. 236)

Tanrı inancı olmadığı halde insanlığa önemli katkıları olmuş insanların durumu ne olacaktır?

Eğer kişinin maksadı para kazanmak, makam mevki sahibi olmak, şöhret veya siyasi bir menfaat elde etmek ise, tanrı açısından bu iyilikleri hiçbir anlamı yoktur. Kişiler, menfaati elde edecekleri için yaptıkları şeylerin karşılığını zaten peşinden almış olacaklardır. Bu durum, ahlaka uygun bir davranış olmadığından bir ödülü de hak etmiş olmazlar. Tanrıya inanmadığını ısrarla belirten bir kişinin, faydalı davranışlardan dolayı Tanrıdan beklenti içine girmesi son derece çelişkili bir tavırdır. Yapılan faydalı fiiller hangi amaca ve kaynağı yönelik ise, beklentinin de o kaynağı yönelik olması gerekir. Kısaca tanrıyı devre dışı bırakarak yapılan hiçbir fiilin karşılığı Tanrıdan talep edilemez. (s. 239)

Tanrı şeytanı neden yaratmıştır?

Şeytanın insanları kötüleyen zorlama gibi bir gücü yoktur. Şeytan kötülüğü teklif eder fakat o yanlış fiili gerçekleştirme ya da karşı koyma kararı insanın iradesine bağlıdır. Yani, karar veren dolayısıyla sorumluluk altına giren insanın kendisidir. (s. 245) Şeytan, 'iyi ve kötü insanı ayırt edici' özelliği olan fakat zorlama yetkisi bulunmayan bir görevli gibi düşünülebilir. **Hiç kimse test edilmediği bir konuda kendisinin başarılı olduğunu iddia edemez.** (s. 246) **"Tanrı bizi sevmiyor. Eğer sevseydi bizi sınava sokmadı" şeklindeki ifadeler insan gelişimini engelleyen ve yaratılışın anlamını kavramış olmaktan kaynaklanan itirazlardır**. **İnsanı üstün kılan şey, bilinçli ve iradeli olarak 'yanlıştan kaçınmayı' seçmeyi isteyebilmesidir**. **Bir insan şeytana karşı gösterdiği direnç ve mücadele sayesinde yükselir, Kendisini keşfeder.** Bu durum aslında çocuklar zorlanmasın diye okulları kapatmayı teklif etmek gibi bir şeydir ve sonucu cehalettir. (s. 247) Tanrı insanlardan yaptıkları kötü fiillerin yanlış olduğunu kabul etmelerini ve bu yanlışlıktan dolayı pişman olduklarını ifade etmelerinin ister. Y**anlışlara düşmemek için gayret gösteren bir kişi artık eskisine göre daha ileri bir seviyeye yükselmiş demektir**. Hayvanlar ve melekler için makamlarında herhangi bir ilerleme veya gerileme söz konusu değildir. Test yapılmadığı zaman kömür ile elmas arasındaki fark anlaşılmayacaktır. (s. 248) Kişinin cezaya maruz kalmasının tek sebebi, yine kendisidir. Kişi kendini sorgulamalıdır. Tanrı insanları cezalandırmak için değil, kendisine verilen potansiyeli özgürce kullanıp ilerlemesi için yaratmıştır. (s. 249)

Tanrıyı inkâr edenler niçin sonsuz süreli bir ceza ile cezalandırılmaktadır? Bu adalete uygun mudur?

Önemli olan suçun ne kadar zamanda işlendiği değil, yapılan fiilin ne derece korkunç olduğudur. (s. 252) Tanrıya karşı savaşmanın faturası elbette ağır olacaktır. Müdür olmak için rakibini devirmeye çalışmak ile devlet başkanını devirmeye teşebbüs etmenin cezası aynı değildir. Aslında böylesine büyük bir cezayı almanın sebebi, gerçeği bilerek inkar etmektir. Bu inkarın arkasında ise, kendini beğenmişlik vardır. (s. 253) Ateist, aklını kasıtlı olarak ifsat ve iptal etmiştir. Ayrıca bir ateistin, var olmadığını iddia ettiği bir Tanrıdan kendisini affetmesini beklemesi tamamen tutarsız ve çelişik bir davranıştır. (s. 254)

Peygamberlere ve kutsal kitaplarda ne ihtiyaç var?

Hiçbir peygamberde fakirleri ezme, lüks hayat sürme, zenginlik sevdası, yalancılık gibi olumsuz davranışlara rastlanmamıştır. (s. 260) Büyük başarılar kazanmış kral, komutan gibi kişilerin bugün

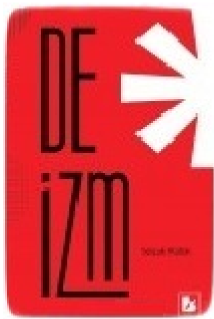
itibarıyla herhangi bir etkisinin olmadığını görüyoruz. (s. 261) Hz Muhammed'in en büyük düşmanları bile onu hırsızlık, ahlaksızlık veya yalancılık gibi yüz kızartıcı şeylerle suçlamamışlardır. Böyle bir kişinin, tüm insanları kandıran büyük bir yalancı olduğunu iddia etmenin mantıksal açıdan hiçbir dayanağı yoktur. (s. 262) Hiçbir anne ve baba çocuğuna, 'Aklım var, doğruyu yanlışı kendin bul' diyerek başıboş bırakmaz. Defalarca uyarır, tavsiye eder, yol gösterir. (s. 264) Referans noktası olmayan salt akıl yolu ile, son derece çirkin ve yanlış davranışlar bile rasyonalize edilip deist inancın içine dahil edilebilir. **Evreni neden yarattığını ve insanlardan ne istediğini bildirmeyen amaçsız bir tanrının varlığıyla yokluğu arasında hiçbir fark yoktur**. (s. 265) Deizt açısından var olduğunu ileri sürdüğü Tanrıyı 'inkar etmenin' ne gibi bir mahsuru vardır acaba? Doğal dinin insanlığın orijinal dini olduğunu kabul edilse bile, insanların doğal dinden uzaklaşmalarında Tanrı tarafından uyarılarak gerçeğe çağrılmamaları için ne gibi makul bir neden olabileceğinin açıklanması gerekir. (s. 266)

Tüm dinlerin inanışları birbirinden kopya ediliyor

Bütün peygamberler tüm toplumlara aynı mesajı ilettikleri için, dünyanın çok farklı yerlerinde bile benzer mesajlara ve anlatılara rastlanması son derece normaldir. (s. 271) **Çok tanrılı dinlerdeki Tanrıların her biri aslında, birer meleğe karşılık gelmektedir**. (s. 272)

Değerlendirme

Dini değerlerin doğru bir şekilde temsil edilmemesi, güzel örneklerin yerine sadece söylemlerin alması dinin inandırıcılığını aşındırmaktadır. (s. 276) Deizmin temelinde aklı merkeze koyma ve her şeyin bilimsel bilginin açıklayabileceği şeklinde inanca dönüşmüş bazı varsayımlar yatmaktadır. Deizm ruhsuz post modern kültürden beslendiği ortadadır. **Film ve müzik endüstrileri ile medya sektörü, dünyaya nihilist ve deist bir kültürü aşılamak için gereken her şeyi yapmaktadır. Özgürlük adı altında sorumluluğu yok eden bir bireyselciliğe yönlendirme, medya yoluyla haz kültürünün yayılması, toplumda yerleşmiş değerleri tanımamayı entellektüellik gibi gösterme türünden faaliyetler, doğru ile yanlışın karıştığı bir ortamın doğmasına yol açmaktadır**. (s. 277) **Tanrının tabiat kanunlarının yaratıp uygulamaya koyması fakat ölüm, hayat, sosyal ve ahlaki değerler hakkında herhangi bir şey söylememesi akla uygun değildir**. (s. 278) **Bu insanları tek tanrının var olduğuna nasıl ikna edeceklerdir? Tanrının insanları yarattığını ve sonra hiçbir şey söylemeden onları yokluğa gönderdiğini ileri sürmek, tanrının absürt işler yaptığına işaret eder ve bu kabul edilebilir bir argüman değildir. Ölümden sonra bir hayat yoksa iyiliklerin bir anlam olmadığı gibi bütün kötülükler ve haksızlıklar da yapanın yanına kar kalacak demektir.** (s. 281) **Deizmde, aklın sınırlarını dışına taşıyamayan ve doğa kanunları ile uyumlu hareket etmek zorunda olan bir tanrıdan söz edilmektedir.** (s. 284)

Selçuk Kütük, Deizm

Bu konu ile alakalı olarak, "Ateizm yanılgısı 2, Deizm 2, Bilim yanılmaz mı?, Dinsiz ahlak olur mu?, İslami emirler ve hümanizm" adlı yazıları da tavsiye ederiz.

Deizm eleştirisi

Deizmin aleme müdahale etmeyen ilah anlayışı, insanları, hayata yansıması olmayan kuru bir inanca mahkum etmekte ve insanlar bu mahkumiyeti ironik bir şekilde özgürlük olarak değerlendirmektedir. (s. 7) **Modern dönemde sekülerleşme, bilimcilik, insan merkezcilik, dünyevileşme, naturalizm gibi anlayışların artması ile birlikte din hakkında felsefe yapma ihtiyacı daha yaygın hale gelmiştir**. Dini düşüncede eleştiriye kapıyı kapatarak dokunulmazlığı çoğaltmak, dine zarar vermektedir. Dini alan yanlış anlamaya ve istismara en açık alandır. İnsan hangi şekil altında olursa olsun, kendi varoluşunu açıklamak zorundadır. İnsanın amaçsız ve anlamsız bir yaşam sürmesi pek mümkün görünmemektedir. (s. 11) Deizm, öne sürdüğü şekli ile tamamen aşkın olan ve aleme hiçbir şekilde müdahale etmeyen bir tanrı anlayışından hareketle, inananların dini duygu ve düşüncelerini tatmin edebilmeleri neredeyse imkansız hale gelmektedir. **Deizmin, ateizm olduğunu iddia edenler dahi olmuştur**. (s. 12) **İnsanın, pişman olmasına, hüznüne, ve neşesine tamamen duyarsız bir kalan bir tanrıya inanması ya da inanmaması arasında herhangi bir fark olup olmadığı ciddi bir tartışma konusu olduğunu söylemek mümkündür**. **Bazı insanların dilediği gibi hareket etme, akıl ve bilime aşırı derecede güvenme gibi nedenlerden dolayı, hayatlarında ilahi bir gücün etkin olmamasını isteyen bir tutum sergilediklerini söylemek mümkündür**. (s. 13) Tanrının ilk fiili, genellikle yaratması olarak anlaşılır. (s. 15) **Evrenin tüm aşamalarının bilinçli bir şekilde yaratıldığı görülmektedir**. **Evrenin her aşaması özel olarak tasarlanmıştır ve bu da, tanrının evrenin her aşamasında aktif olduğunu açıkça göstermektedir**. (s. 16) Deizm ile teizm arasındaki en temel farklılık, tanrının alemi yarattıktan sonra müdahale edip etmediği ve buna bağlı olarak da vahyin kabul edilip edilmemesi hususunda ortaya çıkmaktadır. (s. 17)

Her Tanrı inancının, tanrının evrene bir şekilde müdahale ettiğini veya en azından edebileceğini kabul etmesi gerekir. Aksi takdirde tanrı'ya karşı hissedilen sevginin ve korkunun bir anlamı olmaz. (s. 18)

Teizm: Tanrı anlamına gelen Yunanca "theos" kelimesinden türetilmiştir. Monoteizm ile eş anlamlı olarak kullanılır. Tanrı alemden tamamen farklı ve ondan yüce olan aşkın bir varlıktır. Bu inanışa göre tanrı doğrudan doğruya karşılaşılabilir empirik bir nesne olarak düşünülemez. O, gayrimaddi, eşşiz ve biriciktir. (s. 19) **Teistler tanrının mahiyeti itibariyle alemden farklı olduğuna inanır. Bu inanç teizmi panteizmden ayırır. Teizm, alemde sürekli olarak etkin olan tanrı'ya inancı içerir. Bu noktada ise teizm deizmden farklılaşır.** (s. 21)

Panteizm: Yunanca"pan" (bütün, her şey) ve "theos" (tanrı) kelimelerinin birleşiminden meydana gelir. Panteizm, ilahi içkinliği benimserken ilahi aşkınlığı reddeder Tüm varlık, tanrının çeşitli biçimlerdeki tezahürleri olarak anlaşılır. Tanrı evrenin bizatihi kendisidir, tanrı her şeydedir. Panteizmi, "her şey O'dur." ilkesi ile özetlemek mümkündür. (s. 23) Panteizm de tanrıya ibadet etme ve dua etmenin anlamı kalmamaktadır. Tanrının aşkınlığı reddedildiği için ateizme zemin hazırlar. İyi-kötü, günah-sevap gibi kavramların yanı sıra ahlaki ve dini değer yargıları da ortadan kalkar. İnsanın özgürlüğü de tartışmalı hale gelir. İnsanları materyalist bir anlayışa götürür. Tanrı maddi ve somut bir varlık olarak sunulur. (s. 24)

Agnostisizm/bilinemezcilik: Yunanca "bilinmeyen" anlamına gelen "agnostos" kelimesinden türetilmiştir. Agnostik, tanrının varlığı ya da yokluğu hakkında bir şey bilemediğini iddia eder. (s. 27)

Zayıf Agnostisizm: Yargısını askıya almış kişidir, tanrının varlığı veya yokluğu hakkında ne olumlu ne de olumsuz bir tavra sahiptir. Ilımlı Agnostisizm: İnsan aklının metafizik bir varlığa inanma ya da inanmama için yeterli olmadığı ve akli temellendirmelerde bulunamayacağını ileri sürerler. Güçlü Agnostisizm: Teizmin rasyonel olarak temellendirilemeyeceğini iddia eder. (s. 28) **İnsanın tanrı konusu gibi hayati bir konuda ömür boyu kararsız ve bilinemezci bir tutum içinde kalması onu hem rasyonel hem de psikolojik anlamda ciddi sorunlarla karşı karşıya**

bırakır. (s. 29)

Deizm: Deizm kelimesi Latince "Tanrı" anlamına gelen "deus"tan gelir. Hem deizm hem de tezim kelimeleri, bir tanrının varlığına olan inanca işaret eder. Deizm, tanrının akılla bilinebileceğini, tanrının aleme müdahalesinin olmadığını, dolayısıyla da peygamberliğe ve vahye ihtiyaç olmadığını ileri süren felsefi düşüncedir. Vahye dayalı bir din yerine doğal ya da rasyonel bir dine inanırlar. **Onlara göre, insan aklı, dini ve ahlaki doğruya dair bilmemiz gereken her şeyin cevabını bize verebilir**. (s. 31)Newton'a göre tanrı o kadar mükemmel bir şekilde evreni yaratmıştır ki, yarattıklarına bir daha müdahale etme gereği duymaz. O, alemi kıyamete kadar işleyecek bir sistem olarak planlamıştır. Deizm, mutlak determinist bir sistem öngörmektedir. Tanrı ilk hareket ettiricidir. (s. 32) Deizm, otorite üzerine dayanmayan ve akıllı temellendiren bir dindir. **Kapalı, belirsiz, uzak bir tanrı artık kimseyi sıkmıyor, günah duygusu, kurtuluştan emin olmamak gibi yüzyıllardır birçok insanın kalbine ağırlık vermiş olan şeyler artık insanoğluna dert olmaktan çıkmıştır.** (s. 34) **Halbuki, yüce Allah'ın, dünya üzerinde sorumluluk, akıl, yönetim vermiş olduğu insana bazı önerilerde bulunup onu kontrol edip hesaba çekmesi, ödül ya da ceza vermesi yaratıcının adalet ilkesi gereğidir.** Deizm, vahyin bildirdiği Allah'ı dini inkar eder. (s. 35) Deistlere göre nedensel olarak işleyen alemde yasaların ihlal edilmesi mümkün değildir. Tanrı, saati yaratan bir saatçidir. (s. 36) Deist algının, her an bir işte olan İslam'ın Tanrısı için uygun bir tespit olmadığı aşikardır. Deistlere göre dinin temellendirilmesi vahiy ile değil ancak akıllı olmalıdır. Deistlere göre aklın gerçek anlamı ile yüceltilmesi ancak deizm içerisinde mümkün olabilir. **Bu mantığa göre tanrı bir bakıma ebedi istirahate çekilmiştir.** (s. 38)

Aristo'nun tanrısı, alemin yaratıcısı olmayıp sadece ilk hareket verendir. Deizmin kökenlerinin Grek metafiziğinin "varlık"ına dayandığını söylemek mümkündür. (s. 39) Aristo'nun tanısı evet vardı ancak, o sadece yaratılışın kendisine isnat edilmesi gerekli bir ilk varlığa ihtiyaç olduğundan dolayı vardı. Bu manada modern insan içinde Tanrı hala var fakat, sadece kendi istediği isim ve sıfatlara. haiz olarak Yunanlılar her ne kadar Aristo sayesinde açıkça rasyonel olan bir teolojiye kavuşmuşlarsa da, bu süreçte dinlerini yitirmişlerdir. Aristo'nun Tanrısı kendisi ile birlikte ezeli olan aleme ilk hareketi vermiştir. (s. 40) O'nu fiziksel hareket ettiricilerden farklı kılan şey, kendisinin hareket etmemesidir. **Zekeriya er-Râzi öne sürdüğü görüşlerin deizmin temel iddiaları ile ciddi anlamda benzerlik gösterdiği göz ardı edilmemelidir**. O, her şeyde akla güvenilmesi gerektiğini ifade eder. İslam dünyasında hiç kimse Zekeriya er-Râzi kadar aklı yüceltmemiştir. O, nübüvvet, vahiy gibi ölçülere tamamen karşıdır. (s. 41) Razi, felsefi ve metafizik meselelere empirik ve tümevarım metotları ile yaklaşmıştır. Razi'ye göre iyi ve kötüyü ayırt etmek için dinlere ihtiyaç yoktur, akıl yeterlidir. (s. 42) Razi'ye göre yüce Allah'a en yakın olan kul, en bilgili olandır. **Razi, ahiret inancını aklın ve adalet duygusunun bir gereği saymıştır.** (s. 43) Thomas Paine, deizmi savunduğu 'akıl çağı' adlı eserinde, öncelikle Hıristiyanlığı eleştirir. (s. 44) O, sade, saf, bozulmamış tanrı inancı olarak tanımladığı deizmin, Hıristiyanlıktan daha güvenli olduğunu vurgular. İnsanın inanacağı son dinin, deizm olduğunu iddia eder. Deizmin temelinde, 17. Yüzyılda doğa bilimlerinin gösterdiği muazzam gelişme olgusunun yattığı görülür. Descartes, Tanrı merkezli din ve dünya görüşü yerine insan merkezli bir dünya görüşünün geçmesine neden olmuştur. Descartes'a göre, Tanrı yaratır, ruh düşünür, cisim ise uzamsaldır, der. (s. 45) **Descartes felsefesi deizm ile sonuçlanmıştır.** (s. 46) Dönemindeki kilise öğretilerini eleştirerek, akıl dinini savunmuştur. (s. 47) Descartes, Leibniz, Newton gibi düşünürlerle birlikte, evrenin doğaüstü ve mistik inançlara ihtiyaç duymadan tamamen akıl ile izah edilebileceği düşünülmüştür. Deistik düşüncelerin gelişiminde, akla ve bilime duyulan güvene ek olarak, dini çatışmalar, akılla imanı uzlaştırma çabalarında karşılaşılan ve aşılması çok zor görülen güçlükler de etkili olmuştur. (s. 48)

Deistlerin, tanrının müdahale etmediği bir evren tasavvuru geliştirmelerinin tarihsel olarak açıklanabilecek nedenleri vardır. Tanrının müdahalesi felsefi olarak kabul edildiği zaman, bu müdahale pratik olarak ancak kilise aracılığıyla mümkün olabiliyordu. Deistlerin böyle bir durumu kabul etmeleri mümkün değildi. Deist düşünürlerin ahlaki ve faziletli bir yaşamın, vahiy ve peygamber olmadan akıl ile elde edilebileceğini kabul ettikleri görülür. **Onlara göre ahlaki doğrular aklen keşfedilebilir.** (s. 50) D**eizmde genellikle vahim imkanından ziyade gerekliliği reddedilmiştir.** (s. 51) Hıristiyanlık insan merkezli bir doktrine sahip olup, Hıristiyanlıkta insanın merkezi bir rolü vardır. Dünya'nın Güneş'in etrafında dönmesinin keşfedilmesi, insanın kozmik

düzendeki yerinin farklı bir biçimde değerlendirilmesine neden olmuştur. (s. 53) **Farklı dini yaklaşımlar, geleneksel dine bakış açısını zayıflatmış, böylelikle bireysel dindarlık ortaya çıkmıştır. Bu da akıl vasıtasıyla hakikate ulaşılabileceği anlayışına zemin hazırlamıştır.** (s. 54) **Deizmi besleyen en temel sorunun, dindarların ortaya koyduğu tutarsız itikatlar ve fasit ameller olduğu rahatlıkla söylenebilir. (s. 56) Deist gençlerin tamamına yakını, geleneksel din anlayışına ve bu anlayışın İnsan aklı ve yaratılışına uyumlu olmayan iddialarına tepki olarak deist olmuşlardır.** (s. 57) Bu eğilimin önü alınmadığı takdirde, belli bir zaman sonra batıda olduğu gibi dinlerinin cevaplarını umursamayan bir neslin ortaya çıkacağı söylenebilir. **Gerekli önlemlerin alınmaması durumunda umursamaz, hodbin ve zevperest bir neslin varlığı ile karşı karşıya kalma riskimiz artacaktır**. (s. 58)

Deizmin etkin hale gelmesine neden olan faktörler

Dünyevileşme: Modern insanın giderek yalnızlaştığı, modern şartlar altında insanın değersizleştiği bir ortamda teknoloji, şehirleşme, değerlerin dejenerasyonu, tüketim, aşırı bireyselcilik, adaletsiz yönetim, bütün ilişkilerin pragmatist anlayışla belirleniyor olması gibi olumsuz durumlar insanların yaşam tarzlarını derinden etkilemiş ve değiştirmiştir. (s. 59) "Dünya hayatı ancak bir oyun ve bir eğlenceden ibarettir. Elbetteki ahiret yurdu Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için daha hayırlıdır. Hala akıllanmayacak mısınız." (Enam, 32)

Doğaüstü vahye karşı olma: Doğal din anlayışı belli seviyede ki zihinlere hitap edebilmekte, belki de bir filozofları grubunun sadece metafizik yorumu olarak kalabilmektedir. Kuran'da tanrının insana şah damarından daha yakın olduğu bildirilmektedir. (s. 60) **Kendisine iman edilen varlık, yalnız var olan değil, aynı zamanda sonsuzca güce sahip, her şeyi görüp gözeten, aldanmayan ve aldatmayan, sonsuzca adaletli bir varlıktır.** (s. 61)

Din bilim ilişkisindeki problemler: Hıristiyanlığın teslis, enkarnasyon, aslı günah gibi temel mefhum ve doktrinlerinin çoğu zaman birimin hücumuna uğradı görülmektedir. Ortacağ dünyasında engizisyonlar, papalık, masumluk gibi konular çok ciddi biçimde akıl ve inanç çatışmasını ortaya çıkarmıştır. (s. 62) Hıristiyanlık büyük oranda mucizeler dinidir. Batı düşünce tarihindeki din bilim ilişkisi deizmle bir çözüme kavuşmuş gibi görünse de bu geçici bir çözümdür. (s. 63) **Bilimin kaynağını sadece akıl, deney ve duyu organlarından ibaret sayanlar, insanın ruh dünyasını tanıyamamışlardır.** İnsan için aklın sahası dışında kalan konularda ilahi mesajlar yönelmekten başka çıkar yol görünmemektedir. Aklın sınırları bulunduğu unutulmamalıdır. **Bir konunun aklı aşması ile akıldışı olmasının aynı şey olmadığını unutmamak gerekir.** (s. 64) **Hakikati bilimle sınırlandırmanın, bilimin emrettiği bir netice olmadığını, böyle bir yaklaşımın bir ideoloji olduğunu unutmamak gerekir. Bilim adamı, kendi metotları ile yakalayamadığı hakikatleri yok saymaktadır**. (s. 65) Kuran ayetlerinin evreni incelemeye yoğun bir şekilde yöneltmesi, Müslümanların bilimle sıcak bir ilişki kurması için yeterli sebeptir. Evreni tanıma faaliyeti, yaratıcıyı tanımaya vesile olduğu için de, teist inanca sahip olanlar için bir motivasyon kaynağı olabilmektedir. **Din ile bilim konusunda çatışma olarak görülen şeylerin kaynağında din ve bilim insanlarının kendi doğrularını dayatmaları ve karşı tarafın tezlerini dinlememeleri vardır**. (s. 66)

Din dilinin ikna edici olma noktasında etkisiz kalması: **Modern çağın insanına dini hususları izah eden kişilerin verdikleri örnekler ve anlatım biçimleri, bu çağın insanlarından ziyade yüzyıllar öncesinin itaatkar insanlara hitap eder niteliktedir**. (s. 67)

Akıl faktörünün dikkate alınmaması: Akletme, tefekkür, tedebbür, tezekkür, teemmül, Kuran'da en sık kullanılan kavramlardır. **İnanılmaya layık din, akla aşanları ihtiva ederken akılla çelişmemelidir.** (s. 68) Fideizm, akıl ya da kanıttan ziyade imana dayandığını iddia eden görüştür. Asıl soru, aklın dinde nasıl bir yerinin olduğu veya olması gerektiği sorusudur. (s. 69) **Kuran, aklı ilahlaştırmaz ama aklı kullanmanın dine hizmet edeceğinin dersini, birçok ayet ile verir.**

Özgürlükten yoksun olma endişesi: İslam dininde, insanın özgürlüğüne ve hür iradesine verilen değer göz ardı edilmemelidir. (s. 70)

İletişim araçlarının etkisi: İnanç dünyasındaki tahribatın ve tahrifatın etkileri, özellikle kimlik bunalımı yaşayan bazı gençler üzerinde çok daha ağır olmaktadır. (s. 71)

Hurafelerin insanların din algısına olumsuz etkisi: Din, yaşam içi bir konu olup toplumsal gerçekliklerin düzenlemesi ve hayatın daha kolay ve huzurlu bir şekilde yaşaması için ortaya konmuştur. (s. 72)

Deizme yönetilen başlıca eleştiriler

Deizmin en belirgin özelliği, akla ve bilime duyulan aşırı güven ile birlikte tanrıyı aleme müdahale

ettirmeyen bir ilah anlayışına sahip olmalarıdır. Halbuki akli yaklaşımın dini konulardaki yetersizliği ortaya çıktıkça, deizm daha çok problemlerle karşı karşıya kalmaktadır. **Deizmde akıldan kastın tam olarak ne olduğu da yeterince açık değildir.** Aklın en temel ilkeleri hususunda bile tam bir olarak fikir birliği oluşturulmamışlardır. Rönesans ile din, önce öneri sunan öğreti boyutuna indirgenmiş, sonra ise öğretinin rasyonal olana indirgenmesi yoluna gidilmiştir. Dinin doğaüstü, mistik boyutları, duygu, his, kalp, tutku gibi rasyonel boyutun dışında kalan yanları yok sayılmış önemsiz kabul edilmiştir. (s. 73) Akıl, insanın önemli olmakla birlikte sadece bir yönüdür. Akıl melekesi bireyden bireye farklılaşmaktadır. (s. 74) Pozitivist ve materyalist akım etkisi ile, 18. ve 19. Yüzyıl felsefesinin etkisi ile, deneysel olarak doğrulanamayan metafiziksel, estetik ve teolojik önermeler anlamsız sayılmıştır. **İnsanın akıldan başka, duygu, irade ve dış şuur gibi güçleri vardır. Hayranlık, takdir vb. akla ait değildir.** (s. 76) İlim, hiç bir hadiseyi ebedi ve mutlak olarak açıklayamıyor. İnsanın aklı sınırlıdır. Evreni ve bizzat insanı ele alıp işlerken o, sınırlı ilişkiler içerisinde hareket eder. (s. 78) **Rasyonalizm, pozitivizm ve modernite, dünyayı kutsallıktan arındırırken, hem insanın hayatına anlam veren dayanakları eritmiş, hem de onu geleceğe yönelik kaygı ve umutsuzluğun girdabına çeki vermiştir.** Deizmin, insanın bütünlüğünü parçalayarak onu sadece akleden bir varlık olarak değerlendirmesi de, sağlıklı bir tutum değildir. Dini inançta, sığınma, yaşama anlam verme, bağlanma, teslimiyet, huzur gibi yaşantılar tek tek veya birlikte bulunabilir. **Deizmde, insanların his, irade, duygu boyutu göz ardı edilmiştir. İnsan hem düşünen hem inanan ve hisseden bir varlıktır. Hissetmede kişinin iç dünyası esastır. İç dünyada özlemler, arzular, sevgiler ve diğer duygular ön plandadır**. (s. 83)

Bilgilerin temelinde, doğrulanamayan inançlar vardır. (s. 77) Günümüzde insanların bilime olan inançlarının ardında, bilimsel bilginin doğru ve güvenilir olduğu düşüncesi yatmaktadır. (s. 83) Her bilimsel teorinin doğru olamayabileceği ya da belli bir süre sonra yanlışlanabileceği unutulmamalıdır. Bilim, henüz tamamlanmamış ve belki de insanlık var oldukça tamamlanamayacak bir araştırma sürecidir. (s. 84) Her bilimsel yöntemin ve bulgunun temelinde bir dünya görüşü yatar. Dünya görüşleri ise bir takım ön kabullere dayanır. Dolayısı ile bilimsel önermelerin mutlak ve evrensel olduğu iddiası akla uygun değildir. (s. 86) Bilimsel bilgi, tabiatı gereği yanlışlanabilir olmayı içerisinde barındırır. (s. 84)

Tanrının insana akıl melekesini vermiş olmasını yeterli gören deistler, insanın aynı zamanda nefsi duygularla hareket edebilen bir varlık olduğu gerçeğini dikkate almayıp, insan aklını, ilahi akla tercih etme hatasına düşmüşlerdir. Deistin, tanrının ilmi, kudreti, iradesi, merhameti, adaleti hakkında bir şey söyleme imkanı yoktur. (s. 87) İslam vahyi gerçek anlamda iman etmenin en önemli gereklerinden birinin akletme olduğunu vurgulamaktadır. Kuran'da gözlem yapmaya, araştırmaya teşvik eden yüzlerce ayet bulunmaktadır. Tüm bunlar İslam'da dinin temel akideleri ile aklın birbirini tamamladığının ve desteklediğinin en önemli göstergeleridir.

Deizmin, zaman içinde Tanrı insan ilişkisini zayıflatan bir yapıya dönüştüğü görülmektedir. Deizmin bu noktada insana ve topluma verdiği zarar tahmin edilenden çok daha fazla olmuştur. Tanrı ile olan bağı zayıflayan bir kişi, öngörülmesi mümkün olmayan kötülükler yapabilmektedir. "Din, kişi ile Tanrısı arasında olan bir meseledir."sözü, bugün artık dini bireysel alana indirgemekle sonuçlanmıştır ve hatta orayı bile çok görerek, dini kalbe hapsetmek için kullanılan bir ifade şeklini almıştır. (s. 88) **Tanrıyı aleme müdahale ettirmeyen bir din anlayışının ateizme giden yolun yarıdan fazlasını kat ettiği rahatlıkla söylenebilir. Sanki tanrı yokmuş gibi yaşamanın pratik ateizmden pek farkı olmadığı ortadadır.** Deistler, Tanrı ile yaratmış olduğu canlılar ve insanlar arasında ne şekilde bir ilişki bulunduğunu net bir şekilde ortaya koyma konusunda başarılı olamamışlardır. (s. 89)

Çeşitli açılardan aciz olarak yaratılmış insanın, her türlü acizlikten münezzeh olan yaratıcısı ile ilişki içinde olmadığını düşünmek ve insan aklının mutlak bir değer için yegane merci olması imkânsızdır. **Her insan aklınca bir ölçü ya da değer takdir edebilir. Ancak bunun bir kesinliği veya evrenselliği olmaz.**

Deistler, dini bireyselleştirmek suretiyle onu, sosyal yönü zayıf bir forma dönüştürmüşlerdir. İnsan aklı ile insanların ideal bir şekilde olgunlaştırılması imkânsızdır. (s. 90) Hangi ahlaki

normların evrensel olduğu konusunda dahi bir fikir birliği yoktur. Din ve vahiy olmadan, İnsanın neden ahlaklı olması gerektiğinin, ahlaklı davranmamasının sonucunda ne gibi yaptırımların olacağının salt rasyonel çıkarımlar ile izah edilmesi pek mümkün görünmemektedir.

Din, ahlaki boyutunun yanında metafizik boyutu da sahiptir. Emekliye ayrılmış bir tanrı anlayışının dini duyguyu ve düşünceyi tatmin etmesi mümkün değildir. Deizmin, tam ve doyurucu bir tanrı tasavvuruna sahip olmadığı söylenebilir. **Deizmin Tanrısı'nın insanların gönüllerine hitap etme şansı yoktur.** (s. 91) **Deizmde, tanrısının öncelikle otoritesi, bir sonraki adımda varlığı sorgulanır hale gelmektedir.** Böyle bir algının, her an bir iş üzerinde olan, bilen, gören, takdir ve müdahale eden bir anlayışı kavrayamayacağı ortadadır. **Deizmin, aklı ve tabiat kanunlarını kutsama hatasına düştüğü görülmektedir**. Deistlere göre insanın doğal sebeplere sarılması yeterli görülmektedir. (s. 92) **Deizmin, doğa yasalarının ihlal edilemeyeceği anlayışı, bilimsel bir iddia değildir. Çünkü, bugün Newton fiziğinin aksine kuantum fiziği, tabiat kanunlarının zorunlu yapıda olmaktan ziyade belirsiz yapıda olduklarını ortaya koymuştur. Deizmde, dayanma, bağlanma, teslim olma, dua, tövbe gibi dini hayatın merkezinde yer alan olgulara yer bulmak imkansızdır. Tanrı insan ilişkisi, insana yalnız olmadığını hissini vermekte, insana güven duygusu aşılamaktadır**. (s. 93) **Deizmde, dini ve ahlaki kuralları koymaktan aciz tamamen pasif bir tanrı algısı mevcuttur. Tanrı insan münasebetinin zayıflaması günümüz dünyasında insanları bunalıma sokmaktadır. Deizm, insanların hem inanç noktasında hem de ruhi açıdan ciddi savrulmalar yaşamasına neden olmaktadır**. Bazı deistler fiillerimizin bir karşılığı ve yaptırımı olması gerektiğini savunurken, bazıları ise ahiret inancını reddetmektedirler. (s. 94) Tanrının mutlak gücünü, tanrının temel özellikleri ile uyumlu olan bir güç olarak anlamak gerekir. (s. 95)

İslam dininde aklın ve Tanrı-Alem-insan ilişkisinin önemi
İslam dini, eleştirel bakışı talep eder. İmanın bilinçli olarak inanılmışsa bir değeri ve anlamı olacağı için iman; sorgulama, eleştirme, akletme ve tahkik sürecinden geçmek zorundadır. İman yapısı itibariyle böyle bir sorgulama sonrası gerçekleşen zihinsel bir faaliyettir. (s. 97) **İlmi, hikmeti ve lütfü ile Allah, aleme her an müdahale eden yüce bir varlıktır. Bilimde; akıl hakim olup, sanatta; duygu ön plandayken din; İnsanın hem akıl, hem duygu, hem de sezgi yönüne hitap eder**. Onu, bütün boyutlarıyla bir bütün içinde kavrar ve şahsiyetine şekil verir. (s. 98)

Rasyonel bir temele dayanmayan din ve dindarlık, duygusal açıdan yanıltıcı olabilir. (s. 99) **İslamiyet'in rasyonellik anlayışında nakil, akıl ve keşfin birlikte hareket ettiği görülür**. **İslam, insanların meta haline getirilmesini, ölçüsüz davranışlar sergileyerek zevklerin kölesi haline gelmesini önlemek istemiştir. Kuran, insanları fıtri olan asli yapılarına ve yaratılış gayelerine uygun bir hayat tarzına davet etmektedir. Bu Yol, aşırılıklardan uzak, denge ve itidal üzerine kurulan bir yoldur**. (s. 100)

İnsan, Allah'a biyolojik, fiziksel, sosyal, psikolojik her açıdan muhtaçtır. O'na dua etmek, çeşitli söz ve fiiller ile kulluğunu göstermek ister. Kul açısından dua etmek çok önemli bir ibadettir. (s. 101) **İslam dininde tanrının alem ve insan ile olan münasebeti canlı ve dinamiktir.**

"Andolsun biz, insana şah damarından daha yakınız." (Kaf, 16); "**Hastalandığımda, O bana şifa verir.**" (Şuara, 80); "Üç kişi gizlice konuşmaz ki, dördüncüsü O Allah olmasın. Allah her şeyi hakkıyla bilir." (Mücadele, 7); "O, en gizli şeyleri bilendir." (Enam, 103); "Gerçekten ben kullarıma çok yakınım." (Bakara, 186); "Ey Muhammed! De ki; **Duanız olmasa, Rabbim size ne diye değer versin?**"(Furkan, 77) Dua, insanı özüne götürür. (s. 104) Kuran-ı Kerim'de birçok ayette iman etme ve salih amel işleme ayrılmaz bir bütün olarak sunulmuştur. (s. 104)

Modern hayat insanı, insani değerleri ciddi anlamda tahrip etmiştir. "Biliniz ki Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Rad, 28); "O, geceyi gündüzü, güneşi ve ayı sizin hizmetinize verdi." (Nahl,12) **İslam dininde Tanrı -alem-insan ilişkisi dinamik ve canlıdır**. (s. 107) İslam'da, kilise gibi bir kurum yoktur, papalık, ruhbanlık sınıfı İslam'da yoktur. İslam, inceleme ve

araştırmaya teşvik eder. **İslam, düşünce ve inanç özgürlüğü ile barış içinde yaşamaya dayalı bir dindir.** (s. 108)

Gençlerimizi deizmden uzak tutmak için yapılması gerekenler
İnsanlar arası ilişkilerde çıkarcılık egemen olmuştur. Dinlerin en önemli iddialarının ve işlerinin başında insanlara ahlaki açıdan rehberlik etmelerinin geldiği söylenebilir. (s. 112) Gençlerimizin sağlam bir inanca ve dine yönelik sağlıklı bir bakış açısına sahip olmaları çok önemlidir. Bu yüzden onlara aklen, kalben ve ruhen tatmin olabilecekleri bir din eğitiminin sunulması gereklidir. (s. 113)

Gençlerimizin ilgi ve dikkatini çekebilecek bir dil ve üslup kullanılmalıdır. Din eğitimi ile uğraşan herkesin, çok güçlü bir empati kurma yeteneğine sahip olması gerekir. Din adamı, herkesten ziyade merhametli olmalıdır. Öğretmen, ruhlar sanatkarı, dünyanın en büyük mesuliyetine sahip insan olduğunu asla unutmadan gençlerin karakter inşaatından etkin bir rol üstlenmelidir. Öğretmen, hayatımızın sahibi olmaktan ziyade, sanatkârdır. Öğretmen en doğru, en güzel hayat örnekliği yapar, hazırlar, bize sunar; biz yaşarız. (s. 115) **Gençlerin bilime ve felsefeye olan ilgilerin görmezden gelinmeyerek onlara dini inancın bunları teşvik ettiği gerçeği güçlü şekilde ifade edilmelidir.** Aklın önemine Kuran kadar vurgu yapan başka bir dini metin yoktur. İslam inancını en güzel şekilde hayatımıza yansıtarak etrafımıza güzel örnek olmamız, hayati öneme sahiptir. **Peygamberimizin örnekliğinde doğru bir din anlayışına sahip olmamız şarttır.** Dini inancın sağlam bir temel üzerine inşa edilmesiyle birlikte gençlerimizin dine bakış açıları da çok sağlıklı olacaktır. Gençlerimizin Nurettin Topçu, Sezai Karakoç... gibi düşünürlerden haberdar olmaları sağlanmalıdır. (s. 117) **Din adamları, gençlerimize inancın insan hayatına anlam kattığını öğretmek gibi bir sorumluluğa sahip olduklarını asla unutmamalıdır.** (s. 118) **Dinin en belirgin özelliklerinden birisi, insanın hayatı ve varoluşsal sorularına cevap verme amacında olmasıdır. İnsan hem kökenine ve varlık içindeki yerine dair bir açıklama arar, hem de geleceği ve ölümden sonrası hakkında kendini güvende hissetmek ister.** Evrende görülen düzen sıradan/bayağı bir yaratılış olmadığının en açık göstergesidir. **Akıl, şuur ve idrak sahibi insanın yaşamının ölümle sonuçlanacak bir dünya hayatına indirgenmesi, amaçsız ve gayesiz olması, hikmetle bağdaşmayacağı gibi, bu iddianın akıl ve mantıkla izah edilmesi de mümkün değildir.** (s. 119) **Yüksek değerler, insanın varoluş sebebi, amacı, anlamı ve gayesine bir cevap verir. Sonsuz yaşam inancı sayesinde ölümün yol açtığı yokluk şoku gibi sorunlar bertaraf edilir. Dine göre hayatın her anı anlamlıdır. Hayat anlamlıdır çünkü, Yaradanın hediyesidir. Ahlaki ve manevi gelişimine imkan sağlamaktadır. Yaşadığımız çağda ahlak merkezli Müslümanlığa ciddi anlamda ihtiyaç duyulduğunu aklımızdan çıkarmamalıyız**. (s. 120)

Sonuç
İçinde yaşadığımız çağda küçük şeylerden mutlu olmak, kanaatkar olmak, sabırlı olmak, empati yapmak, vicdan sahibi olmak, merhametli olmak gibi insani erdemler göz ardı edilmenin ötesinde, neredeyse yok sayılmaktadır. **İnsanların bu kadar çok alternatife sahip olmakla birlikte, daha önce hiç olmadığı kadar yaşamaktan bu denli sıkılmış olmaları gerçekten de izahı zor bir durumdur. Modern İnsan, dinin ve tanrının sunduğu dünya yerine kendi kurduğu dünyada yaşamak istemektedir. Batıda sorun bizzat dindeyken (Teslis, kilise, papa, afaroz vb), bizde din anlayışındadır.** (s. 121) **Genç nesli deist bir tutum benimsemeye götüren süreç, dinden değil dini ve dini değerleri temsil iddiasında olan kişilerin şahsi yanlışlarına verilen tepkiden kaynaklıdır. İnsanın aklının yanı sıra, inanç dünyasının, gönlünün, duygularının, hislerinin, kaygı ve endişelerinin de tatmin olması gerekir**. **İnsanın sadece akılla, maddi ve manevi dünyasında ideal bir mutluluğu yakalaması imkânsızdır**. **Herkes için geçerli olabilecek bir değer, insan aklı tarafından inşa edilememektedir. Bunun için aklın üstünde, her kişinin saygı göstereceği bir makamın olması gerekir. Bu merci ise, ilahi vahiy ve peygamberdir. Tanrı inancı ile beraber vahiy ve peygamber olmaksızın bütün insanların kabulleneceği bir değer oluşturmak mümkün değildir.** (s. 122)

Kendi içimizde olan bozulmaları düzeltip iyileştirmeye gayret etmediğimiz sürece, özellikle gençlerin dinden uzaklaşması kaçınılmaz bir son olacaktır. **Deist anlayış, insanı dünyanın katı gerçekleri ile baş başa bırakır.** Böyle bir durum çoğu zaman çaresizlik ve ümitsizlik doğuracağından, insanın yaşaması için yeterli gelmez. İnsan geleceğe dönük cephesiyle, bir şeyler

umma ve bekleme arzuları ile doludur ki, ancak bu sayede realitenin yıkıcılığına karşı koyabilir. Ancak bu arzu ve ümit kendi başına var olarak devam edebilen bir durum olmayıp, onun sağlam bir temele yani geleceği çerçeveleyen kuvvetli bir inanca dayanması gerekir. Deizmin mahiyeti gereği böyle bir inancı sağlayamayacağı ortadadır. Sonuç olarak **deizm, insanı Tanrıya, Tanrıyı evrene yabancılaştıran bir doktrin olarak görülmelidir.** (s. 123) Metafizik bunalım içindeki insanlığın kurtuluşu, deizmde değil İslam dininin esaslarını uygulanmasındadır. **Müslüman toplumların fert ve aile ekseninde şekilciliği reddederek, İslam'ın özü ve evrensel ilkesi olan güzel ahlak prensibini, hayatın tüm alanlarına şamil kılması ve etrafına sevgi ve saygı yansıtan bir dindarlık modelini geliştirmesi gerekmektedir.** Son derece zengin ve çeşitli dini fikirlerin doğup geliştiği İslam aleminde, deizm diye adlandırabileceğimiz bir tasavvur pek olmamıştır. İlim, kudret, irade sahibi olan, evreni yaratmış olan ve **yürürlükte tutan, insanın ibadet ve itaatine layık olan**, ezeli, ebedi, zorunlu ve hür bir zat olan tanrının varlığına inanç, rasyonel ve tutarlı bir inançtır. **İslam dini, inanç boyutunda sağlam bir zemine sahip olduğu gibi, bu inancın Hz Muhammed'in örnekliğinde de net bir şekilde görüldüğü üzere hayata yansıması noktasında da çok güçlü bir yapıya sahiptir**. (s. 124)

Erol Çetin, Deizm eleştirisi ve yapılması gerekenler

Deizm üzerine

Tevhid üç adımdan oluşur. Bir: Tasarlama, yaratma, kodlama. İki: Kollama, gözetleme, denetleme. Üç: Hesaba çekme, ödül ve ceza verme. Öteden beri küçük bir azınlık istisna edilecek olursa, tanrı fikri insanlara oldukça sıcak gelmiştir. Bu urum, tanrı fikrinin fıtratla ilişkisi olduğunu göstermektedir. (s. 193) Başlangıçtan itibaren, 'insanlar arasında var olan' Tanrı fikrine Kur'an'ın doğrudan onay vermediğini söyleyebiliriz. Bizden istenen, herhangi bir tanrı fikrinin olması değil, Tanrı olgusunun vahiy ile çerçevelenmiş bir yapıda olmasıdır. Tanrı düşüncesinin tarihi seyri incelendiğinde, mücessimeden müşebbiheye, şirkten küfüre, deizmden tevhide geniş bir yelpaze ile karşılaşırız. (s. 194) Sıradan insani bir kurumda bile, işe karışmayan patron imajı oldukça sakat bir algı iken, koca evreni yaratıp sonra denetim ve gözetim görevlerini tanrının yapmadığını iddia etmek, mantıklı bir teori değildir.(s. 195)

Deizm, gerçekliğin küçük bir fotoğrafı gibi durmaktadır. Diyebiliriz ki asıl gerçeklik, insan yaşamının hem bu dünya hem de öbür dünya için kurgulanmış sistematiğini kabul etmektir. Deizm, tanrıyı öncelemez aksine, onu hayatın dışına taşır, uzak bir ülkeye sürgüne gönderir. (s. 201) Deizmin, bire karşı onlarca eğrisi bulunmaktadır. (s. 202) Deizmin sunduğu şekli ile, hesap bilinci gelişmemiş her kişi için, aleme müdahalesi olmayan bir tanrı fikri, gününü gün edenlerin işini daha bir kolaylaştırmaktadır. Deizmin temelinde Tanrı algısı değil, insanın gelişmiş ve haddinden fazla şişkinleşmiş egosu yatmaktadır. Eskinin söylemleri ile bu çağın insanına ulaşabilmenin imkanı bulunmamaktadır. (s. 203) Deizm, dinlerin gereksiz oluşundan tutunda ateist eğilimlerin kamufle edildiği zihniyetlere dek oldukça geniş bir yelpazede yol almaktadır. (s. 205) Deizm bir dinsizlik hareketi olarak doğmamıştır. Yanlış ve akıl dışı din sunumuna karşı akli, bilimsel hatta belli oranda da vicdani bir reddiye olarak görülmelidir. Ortaya çıktığı pagan, putperest ve engizisyon ortamlarında, belli bir haklılık payı da bulunmaktadır. Deizmin önü alınmazsa, dinlerin cevaplarını umursamayan, zevkperest bir neslin varlığı ile karşı karşıya kalabiliriz. (s. 206) Deizmi, tanrının sıfatlarının yok sayılması şeklinde algılamak mümkündür. (s. 207) Deizmde evren mekaniği hakimdir. (s. 208)

İslam'da tanrının kainatı yarattığını kabul edilir ve sünnetullah adı verilen kurallarla da kainatın işleyişini ayarladığını kabul edilir. Fakat deizmden farkı, tanrının sürekli müdahalesini kabul etmesi ve tabiat yasalarının yaratıcısının da, tabiatın kendisi veya mekaniğinin değil, doğrudan Yüce Allah olduğu inancıdır.

İslam'a göre Allah kainatı yaratıp emekliye ayrılmamıştır ve kurduğu düzenin işleyişini de takip etmektedir. , her an bir iş ve oluştadır. O, hesap gününün sahibidir.

İslam'da, tevhit dininden sonra, en önemli esaslardan birisi de ahirete inancıdır. İnsanların yaptıklarından hesap vereceği inancı, insanların bilinçaltında suçluluk psikolojisi oluşturmakta, bu da onlara deizme yakınlık duymasına neden olmaktadır. Allah'ın kainata müdahalesi, insanların iradelerini, eylemlerini devre dışı bırakmaz. Sosyal, psikolojik, fiziki yasaları koyan bizzat Allah'ın kendisidir. (s. 209) Allah, adalet sıfatı gereği ahireti yaratmıştır. Allah'ın Peygamber göndermesi, kurulu ve mükemmel olan düzenin işleyişinde bir sakınca doğurmaz aksine, o düzenle uyum içinde İnsanların yürümesine, yaşamasına neden olur.(s. 210) Allah dualara karşılık verendir, bu konuda, 'İslam'ın emirleri ve Hümanizm' adlı yazıya bakılabilir.

Daha işin başındayken insanın, neleri yapıp ödül, neleri yapınca ceza geldiğini bile bilmesi, insanı rabbine karşı daha duyarlı ve müteşekkir kılar. İmtihan dünyasında yaşadığımızı bilmek, bizlerin son derece lehine olan bir durumdur. Bu sayede belirsizlikten kurtulan insanoğlu, hem insan-Allah, hem insan-insan hem de insan-tabiat ilişkisinde karakterli ve kişilikli bir ilişki ağına sahip olabilmektedir. (s. 212)

İslam ile deizm arasındaki en belirgin fark, kuralları Allah'ın koyduğunu kabul etmenin yanında insanın her an belli kuralların işleyişinden sorumlu olduğu gerçeğidir.

Deizmin çeşitli ekolleri bulunmaktadır. (s. 214) Deizmi besleyen; yanlış din algısı ile birlikte bunu kurumsallaştıran din adamlarının tutumu olmaktadır. (s. 215) "Deizm, laikliğin bir tür felsefesidir." (Yaşar Nuri Öztürk, Deizm, s. 15) Kur'an, aklın olgu olarak faziletinden bahsetse de, daha ziyade aklın 'işletilen versiyonu' üzerinde durmaktadır. Bu yüzdendir ki İslam'a, 'işletilen aklın kurumsal şekli' ya da 'akletme dini' olarak bakabiliriz. (s. 217) Yaşar Nuri Öztürk, Kuran'dan deizme kapı aralayan ayetler olarak fussilat 30-32. ayetleri verse de, yazar 218-219 sayfalarda bu yaklaşıma eleştirmektedir.

Deistik gruptaki kişiler, dinin ibadet mecburiyeti, emir-yasak ve yaptırım boyutundan hoşlanmamaktadırlar. (s. 220)

Deistik eğilimlerin ortaya çıkış nedenleri:

Din ile bilim ilişkisindeki sakatlıktan doğan nedenler: Her daim mucizelerin öncelenip Allah'ın, insan ve tabiata yerleştirmiş olduğu yasaların yani sünnetullahın, gözardı edilmesi.

Mevcut din dilinin arkaik değerler taşıması: İletişim araçlarını kullanan ve şu an insanına din sunumunu yapan bazı kişiler, değindikleri konular, verdikleri örnekler ve anlatım biçimleri ile bu çağın insanlığına değil, yüzyıllar öncesinin insanına hitap eder gibidir.

Dine karşı her daim reaksiyoner tavır ve reaksiyonist karakterlerin bulunması: Emir almaktan hoşlanmayan tiplerdir. (s. 221)

Din karşıtı düşüncelerin beslendiği ortamlar:

Tanrı tasavvuru: Akıl değerinin kabul etmeyeceği her tanrı fikri, insanoğlu tarafından kabul edilemez bulunmaktadır.

Kültürel altyapı: Geleneğin din diye algılandığı her ortamda, geleneği eleştirenler aynı zamanda dinleri de eleştirmiş olmaktadırlar. Bunun yanında, 'din dilinin otoriter sunumu, özgürlük yoksunluğu, insanın tabiatı, propagandanın gücü'de etkindir. (s. 222-224)

Deizm, haz neslinin direksiyonuna geçmiş olan hız çağında, özellikle gençliğin açık iletişime maruz kalmış olduğu okullarda ve sokakta kabul görmektedir. Hala yüzyıllar öncesinin geçersiz argümanları kullanarak arkeolojik bir din dili kullanılıyor. Neredeyse yaşayan insanlara ölmüş bir din dili tercih edilmektedir. (s. 225) Yapılması gereken şey, akıl ile vahiy arasındaki engellerin kaldırılmasıdır. (s. 22) Birbiriyle çelişik fikir ve tavırların, dinin içerisine sokularak anlatıldığı bir tebliğ sürecindeyiz. (s. 227) Bu dinin elçisine, Mürşid değil, örnek şahsiyet ve tebliğci konumu verilmiştir. Bu nedenle, onu takip edenlere de sorgulayan ve akleden irade ve kalp gerekir. Dinsel sorgulamayı yasaklayan temel bir iman, deizmin ortaya çıkış nedenlerindendir. İslam'da, taklidi iman değil tahkiki iman önemlidir. (s. 228) Her varlık bağlı olduğu kurallar çerçevesinde sorumlu tutulacaktır, insanın sorumlu tutulacağı alanda, kendi iradesiyle fiilleri işlemiş olduğu ortamlardır. (s. 230)

Sonuç olarak denilebilir ki, insan yaptıklarından sorumludur. İnsanlara iyi ve kötü olan şeyler ve sonuçları bildirilmiştir. İnsanın içine fıtrat yerleştirilmiş, vicdan konulmuş, ahiret inancı ile hesap bilinci vahiyle inşa edilmiştir. İnsan, yyaşadığıçevresini imar etmekle sorumludur. (s. 232)

Tanrıyı gökleri hapsedip, insan için bütün kapıları ardına kadar açmak şeklinde anlaşılabilecek olan deizme mukabil, tanrıyı göklerden yere indirmek projesinin tam adı olan tevhid dini İslam onun büsbütün karşısında durmakta gibidir. Mevcut din ve Tanrı anlayışındaki sakatlıklar, insanların deist olmasına neden olmaktadır. Bunun yanında, ibadetler konusunda üşengeçlik gösteren ve modern çağda görülen yeni sorunlarda (ferdiyetçilik, menfaatçilik, haz-hız çağı...) insanların deizme kaymasına neden olmaktadır. (s. 236) Deistler tanrıyı inkar etmeselerde, onun getirmiş olduğu düzeni inkar ettiğini rahatlıkta görmekteyiz. Sonuç olarak, deistlerin eleştirmeleri gereken şeyin, insanların din anlayışı olacağına yüce Allah'ın dini olduğunun farkına varmaları gerekmektedir. (s. 237)

Deizmin kaybettiği noktaların, aklın konumu, işlevidir. Bu konuda, ' bilim değişmez mi, Kur'an ve bilim, İslam ve Rönesans' başlıklı yazılarımıza bakılabilir.

Bize düşen, sahih dindarlığın önceleyip, aklın konumunu sınırlarını doğru olarak çizmektir!

Namık Kemal Okumuş, Sağlam kulpa Tutunamayanlar, Ahlak, eşcinsellik ve deizm üzerine

Deizm ve ateizm çıkmazı

Önsöz

Her insan, Allah'ın varlığına iman edebilecek bir potansiyel ve temayı içinde dünyaya gelir. (s. 17) Ünlü İngiliz felsefeci Anthony Flew, bilimsel gelişmelerin ışığı altında 2004 yılında görüşlerini değiştirerek, ' DNA üzerinde yürütülen çalışmalar bize, yaratıcı büyük bir gücün, tanrının varlığını göstermektedir.' diyerek ateizmden dönmüştür. (s. 19) Deizm, Hıristiyanlığa karşı bir protesto hareketi olarak ilk kez 17. yüzyılda İngiltere'de ortaya çıkan bir akımdır. Dini kötü temsil eden insanların eylemlerinden dolayı bazı kişilerin de deizme yöneldikleri bilinmektedir. **Farabi, ' önce doğruyu bilmek gerekir, doğru bilinirse yanlış da bilinir. Ama önce yanlış bilinirse, doğruya ulaşılamaz.'** der. (s. 20)

İnsanlar, ' ben niçin yaratıldım, varoluşumun sebebi nedir, içimde duyduğum iyi ve kötü içerikli seslerin anlamı ve amacı nedir, yaşamdaki amacın ne olmalıdır?' gibi soruları tarih boyunca sormuş ve cevabını aramıştır. (s. 26) İnsanda her zaman, daha mükemmele yönelme arzusu vardır. **Newton, 'Tanrı, eserleri aracılığı ile bilinir**.' der. (s. 27) Din, tarihsel süreç içerisinde insanoğlu ile birlikte varlığını sürdürmüştür. **Din yaşam tarzıdır.** (s. 28) Gazali, David Hume ve Kant'tan daha geri değildir. İslam filozoflarının, ' Hudus, İmkan, Gaye ve nizam, İnayet' gibi Allah'ın varlığını ispat eden delileri, Kuran ayetlerine dayalı dini delilerdir. (s. 31) **İnsanlık tarihi boyunca genel bir tanrı kavramı evrensel olarak daima vardır.** (s. 34) Sokrat'ın en meşhur öğrencisi Eflatun'dur. Eflatun, Aristo'ya da hocalık yapmıştır. (s. 43) A**risto şöyle der, ' her ne ki sanat ve zeka eseridir, bilinmelidir ki o bir yaratıcının ürünüdür**.' (Ali Fuat Başgil, Din ve laiklik, s. 30)

Nizam delili gök cisimlerinin düzenli hareketlerinden, onu düzenleyene ulaşma şeklinde özetlenebilir. (s. 45) Hudus delili, "Her sonradan yaratılan şeyin mutlaka bir yaratıcısının bulunduğu" şeklinde özetlenebilir. (s. 94) **Çiçero şöyle söylemektedir: "Allah fikrini doğuştan insan ruhuna yerleştiren, yine Allah'tır." (s. 47) Descartes, ' Ben tanrıyı düşündüğüm için o var değildir. O var olduğu için, ben onu düşünüyorum.' diyerek ontolojik delili özetlerler**. (s. 50) Goethe, 'Allah'ın varlığının ve birliğinin delillerini tabiattaki tecellilerden müşahede edilebileceğine' vurgu yapar. (s. 56) 'Kuran, kitaplarının kitabıdır. Buna bir Müslüman gibi inanıyorum.' der. (s. 57) **19. yüzyılda ilmin bütün problemlerinizi çözebileceği iddia ediliyordu**. **Bu düşünceler materyalist, pozitivist bir dünya görüşünün yansımalarına yol açtı. Comte, pozitif ilme dayanan bir insanlık dini bile kurmuştu. Avrupa'nın sosyal Darwinci materyalist düşüncesi içeride büyük sınıf çatışmalarının, dışarıda ise sömürgecilik politikalarının başlıca itici gücünü oluşturuyordu. Oysa 20. yüzyılda bütün bu teoriler ve felsefeler iflas etmiştir**. (s. 61) **En pozitif denilen fizikte bile, maddenin en ufak parçacıklarının doğrudan doğruya bilinemediği ortaya çıkmıştır. Max Planck gibi büyük bir fizik alimi bile, ' fiziğin ilimden daha çok sanat olduğunu.' söylüyordu**. İnsan dinin önemini son yüzyılda daha derinden anlamış, dinin en temel dayanağı olan Allah inancına yönelmiştir. (s. 62) **Einstein**, kütle ile enerjinin eş değerli olduğunu kanıtlamıştır. Maurice Solovin'e yazdığı mektupta, ' **pozitivistler, kainatı her türlü Tanrı anlayışından ve mucizeden kurtardıklarını sanıyorlar. Onların en zayıf yanları esasında budur**.' demektedir. (Mehmet Aydın, Din Felsefesi, s. 38) Uygarlığın gayesi ilmin ve makinelerin ilerlemesi değil, insanın ilerlemesi olmalıdır.' der Alexis Carrel. (s. 70) "Hayatın mümkün olan tek izahı, Allah'ın olduğunu kabul eden görüştür." (Carell, Yarınlara doğru, s. 24) Fransız filozof Henri Bergson, 'varlığa dair mutlak bilginin akılla değil sezgi ile elde edilebileceğini' söyler. (s. 72) Mühendis Profesör Claude Hatavai, 'her proje mutlaka projeyi yapan bir mühendisin bulunmasını gerektirir.' der. (s. 77)

Ehli sünnet, aklı nakle tabi kılar. Dinde ana prensip, vahye uymaktır. Naklin akla tabi olması halinde, vahye ihtiyaç kalmaz. Ehli sünnet, Selefiyye, Maturidiyye ve Eşariyye olmak üzere üçe ayrılır. (s. 86) Eşarilik ve Maturidilik ortaya çıkıncaya kadar Sünni Müslüman çevrede hakim olan inanç Selef inancıdır. '**Halefiyye' ise, aklı yegane dayanak değil, naklin anlaşılması için bir**

hakem olarak görür. Eş'ari Maturidi bu yolun iki büyük ismidir. (s. 87) Eş'ari, 40 yaşına kadar Mutezile mezhebini benimsemişti. Şafii, Maliki, Hanbelilerin çoğunluğu, Eş'ari mezhebine mensuptur. (s. 88) **Maturidilerin metodunda aklın, herhangi bir aşırılığa sapmaksızın ve sınırlarını aşmaksızın büyük bir yeri ve değeri vardır.** Maturidiler şöyle der: "Akıl, Allah'a imanın kaynağı değil, fakat aleti, vasıtasıdır." (s 92) **İmamı Azam, 'Kainat, tabiatın değil, Allah'ın eseridir.**' derken (s. 98) **Gazali, 'Allah'ı tanımak başka, varlığını bilmek başkadır.' der**. (s. 102)

Kindi: Avrupa 'da Alkindus adı ile tanınır. Meşşailik (Aristo felsefesinin hakim olduğu) ekolünü başlatan Kindi'ye göre felsefenin amacı, Allah'a ulaşmaktır. (s. 108) Farabi: 'Toplum sevgi ile kaynaşır, adaletle yaşar.' der. Batı felsefesini etkilemiştir. Aristo'dan sonra, ' ikinci muallim' olarak kabul edilir. İllet/ilk sebep ve hareket delilleri ile Allah'ın varlığını ispat eder. (s. 112) İbn-i Sina: Batıda Avicenna adı ile tanınır. İslam felsefesi onunla zirveye ulaşmıştır. Garrison ona, 'jeolojinin babası.' der. İmkan delili ile Allah'ın varlığını ispat eder. (s. 117) İbni Rüşt, inayet ve ihtira delilleri ile Allah'ın varlığını ispat eder. (s. 120) "Hikmet, ilim ve sanatın birleşmesidir." diyen Elmalılı Hamdi Yazır, nizam delili ile Allah'ın varlığını ispat eder. (s. 128) Caner Taslaman, Tasarım ve ahlak delillerini kullanır. **Big bang hem patlama, hem madde oranları, hem de bunların birbirine göre düzenlenmesiyle bilinçli bir tasarım ürünüdür. Yıldızların birbirine olan mesafesi, süpernova patlamalarının uzak,yakın ve sıklığı, dünyanın manyetik alanının gücü, oksijen ve karbondioksitin oranı, atmosferin basıncı vb. hep bir denge, düzen ve ayarı işaret eder**. (s. 137) "İlim aklın, din ise gönlün ışığıdır." (A.F. Başgil, Din ve laiklik, s. 37)

Deizm, İngiltere ve Fransa'da 17. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Voltaire ve Rousseau en tanınmış isimleridir. (s. 160) "Medeniyetin ürünlerinin ortaya çıkışı, hep dinlerin insanı hayrete bırakan tesirleri sonucudur." (Ferit Kam, Dini ve felsefi sohbetler, s. 33) **19. yüzyılda endüstri devrimi, 20. yüzyılda ise teknoloji devrimi gerçekleşmiş, insanlığa kurtuluş reçetesi gibi sunulan Marksist felsefe iflas etmiştir. Bunca gelişmeye rağmen kainat hala insan için bir muammadır ve sırlarla doludur**. (s. 166) **Teknoloji ne kadar ilerlerse ilerlesin, atom-elektronu ancak belli bir durumda tespit edebilmekteyiz. Halbuki o zaman da, onun hareketini takip imkânsızlaşacaktır. Hareketi gözlemleyene kalkarsak, o zaman da maddeyi tespit mümkün olmayacaktır.** (s. 167) Dünya kendi etrafında saatte bin mil yapar. (s. 170) **DNA'nın şifresi, Big bang ve ince ayar gibi konular Flew'in ateist düşüncelerden vazgeçmesine neden olmuştur**. Flew, 'kanıtın götürdüğü yere gitmelisin.' prensibini uygular ve yaratıcıya inanmaya başlar. **İlahi tasarım delilini bir soru ile özetleyebiliriz: Evren, bizim geleceğimizi biliyor muydu?** Fizikçi F. Dyson şöyle der: " **Evreni ne kadar incelersem, bizim geleceğimize dair daha fazla kanıt buluyorum. Doğanın kanunları sanki evreni, yaşamın ortaya çıkmasına ve devam etmesine hazırlamak üzere tasarlanmıştır**." Bu, insancıl ilkedir.(s. 179) A. Flew şöyle der: 'Tanrıyı keşfedişim araştırmanın bir sonucudur.' (s. 180) "**Tanrı Evren'i yaratırken ileri düzeyde matematik kullanmıştır**." Paul Dirac (Flew, Yanılmışım Tanrı varmış, s. 103) Astronomi uzmanı James Jeans, "**Dikkatle baktığımda bütün kainatın büyük mimarı bana, saf matematikçi olarak görünüyor.**" (J.C.Monsma, Niçin Allah'a inanıyoruz, I/173) Elinize 10 tane marka alın, markaları 1'den 10'a kadar ardarda çekebilme şansının, 10 milyarda bir olacağını göreceksiniz. (s. 184) Kangurular bazen yavrularını emzirirken ikinci bir yavru daha doğurur.İkinci yavrunun doğumu ile bir memeden yeni yavru için berrak, renksiz bir süt gelirken diğer memelilerden ise, büyük yavru için koyu ve yağlı süt gelmeye devam eder. (s. 191) Kalp yumruk büyüklüğündedir. 300 gram ağırlığındadır ve bir yılda 30.000.000 kereden fazla çarpar. Dakikada, 6 litre kan pompalar. **Damarların uzunluğu uçucu eklenince, 100.000 kilometreyi bulur. Yani, dünyanın çevresini 2 defa dolaşır**. (s. 205) Bir tek hücrede 4 terabayt karşılığı görüntü bilgisi bulunur. (s. 206) **İnsanın sahip olduğu maddi elementlerden ve taşıdığı proteinden çok, manevi ve ruhi diğerleri önemlidir. Onun bu yönleri inkar ve ihmal edilirse, geriye sadece insanın posası kalır. Özellikle batılı toplumlar bugün, insanı yeterince tanıyamamanın ve eksik algılamanın sıkıntısını yaşıyor.** (s. 208) Nobel ödüllü Christian Duve, "**Bugün bilebildiğimiz, bir hücrede neler olduğunun tanımlamasıdır. Nasıl olduğunu bilemiyoruz**." der. **Her bir hücrede DNA açılıp ip gibi uzatırsa, uzunluğu yaklaşık 2 metreyi bulur.** (s. 216) **Galaksiler, birbirine kütle çekimi ile bağlı yüz milyarlarca yıldız, gaz ve tozun karanlık madde denizi içerisinde yüzen sistemlerdir**. (s. 245) Bir ışık yılı, 10 trilyon kilometredir. Işık, dünyanın bir ucundan diğer ucuna saniyenin 20'de birinden az zamanda ulaşır. Yaratılışından bu yana Samanyolu'nda ne bir kaos ne de karışıklık görülmüş ve yaşanmıştır.

Galaksimizin merkezinde, yaklaşık 4 milyon güneş kütleli dev bir karadelik vardır. (s. 246) Evrende her cisim, hareket halindedir. Samanyolu, saatte tam 2.2 milyon kilometre hızla uzayda hareket etmektedir. (s. 247)

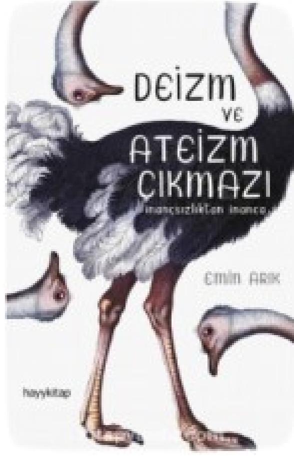
Big Bang: Evrenin yaşı, 13.7 milyar yıldır. (s. 248) İlk patlamadaki zerreler, bir top sarmalı gibi giderek hızla ama muazzam bir ahenk içinde büyüyüp genişlemiştir. Güneş sistemimizin oluşumunun bundan 4.5 milyar yıl önce başladığı düşünülmektedir. (s. 249) Başlangıçta Newton fiziğini benimseyen Einstein, ilerleyen zamanlarda evrenin durağan değil dinamik olduğunu kabul edecektir. (s. 251) **İzafiyet teorisi, zamanın mutlak olmadığını, hıza ve çekim gücüne bağlı olarak değiştiğini göstererek büyük bir zihinsel devrime sebep olmuştur**. Newton fiziğindeki mutlak zaman kavramı, Einstein devrimi ile değerini yitirmiştir. **Maddenin, uzayın ve zamanın başlangıcı aynı andı**. (s. 252) Evrenin sabit, durağan ve sonsuz olduğu anlayışı yerle bir olmuştur. (s. 253) Evrenin başlangıcında, evren sıcak elektron ve protonlar ile yüksek enerjili fotonlarla doluydu. Evren genişledikçe bu ışınım/radyasyon soğudu. (s. 256) Big Bang, evrenin bilinçli bir şekilde tasarlandığını ortaya koymuştur. (s. 260) Sioux Kızılderilisi Cesur Bufalo, "çiçeklere, sizi kim yarattı diye sormak istiyordum." (s. 267) İnsan, beş duyu ile bildiği şeye 'iman' demez. İnsan ancak 'gaybi bilgilere' iman eder. (s. 280) "O, her an yaratma halindedir. (Rahman, 29) Kainat var kılındığından bu yana oluşum ve değişim içindedir. (s. 285)

Materyalist felsefenin en temel tezine göre madde ezelidir, yalnız madde gerçektir ve onun dışında hiçbir şey yoktur. (s. 289) **Quantum teorisi, izafiyet Tteorisi, kesinsizlik teorisi, ışığın dalgaları teorisi, entropi teorisi madde evreni ile ilgili görüşlerimizi tamamen değiştirmiştir.** (s. 291) **Pozitivizmin ilkelerine göre zihin ancak, tecrübe ve deneye dayalı hakikatleri elde edebilir. Pozitivizme göre insanların bilimden başka kurtuluşu yoktur. Comte, bütün cemiyetler metafizik safhadan geçtikten sonra pozitivist bir zihniyete ulaşacaktır. der. İnsanlara müspet ilim aşılanmalı, onların kafalarından din ve metafizik düşünce çıkarılmalıdır. Ona göre bu, tarihi bir kaderdir. Durkheim, toplumun rasyonalist/akılcı düşünce safhasına gelmiş olduğunu söylüyordu.** (s. 294)

Sanıldı ki bir toplum, bir hafıza kaybına uğratılarak topyekun başka bir uygarlığın içine sokulabilir. Bu yöndeki çabalar, bugün çekilen pek çok sıkıntının nedenidir. Dinlerin ortadan kalkacağını iddia eden Comte ilginçtir ki, daha sonra bir din kurma gayreti içine girmiştir. İnsanlık dini! Evet bu yeni dinin tanrısı insanlık, mucizeleri ise ilmi buluşlardı. Comte ise, bir nevi peygamberlik iddiasında bulunmuştur. Onun bu görüşleri ilmi teori olmaktan ziyade, birer tarihi kehanet doktrininden başka bir şey değildir. Filozof da olsa sosyolog da olsa hiçbir insan bir din ortaya koymak konumunda olamaz. Bunu deneyenler olmuş ama başarılı olamamıştır. (s. 296) **Hem dinin hem ilmin sahaları ayrıdır, farklıdır. 'Neden' ve 'niçin'ler bilimin değil dinin sahasına girer. (s. 297) Hawking, "Bilim evrenin nasıl başladığı problemini çözebilirse de, neden var sorusunu cevaplayamaz."** (Hawking, Kara delikler ve bebek evrenler, s. 99) Bilim bunların cevabını veremez diye; hayatın, evrenin ve insanı varoluşunun nedeni ve gayesi yoktur denilebilir mi? **Evrimciler gibi, meseleyi tesadüflere bağlamak ne kadar hatalı ise, pozitivistler gibi, deneylerin dışında başka bir hakikati tanımamakta aynı şekilde hatalıdır**. (s. 298) Bilimsel ateizm yoktur. Çünkü ilim, Tanrı kavramını değerlendirme yetkisine sahip değildir. Söz konusu olan pozitivistler ve bilimci Ateizm değil, bunalımlardan kaynaklanan özel bir ateizmdir. **Ateizmin insanlara bir vizyon sunması bugüne kadar mümkün olmamıştır**. Sistemli bir dünya görüşü ortaya koymak yerine, dine ve Tanrı inancına karşı eleştirel bir tutum takınmakla yetinmişlerdir. Ateist sistem, tamamen bir bunalım felsefesidir. (s. 300) Tanrı yoktur demekten çok, 'Tanrı var olmamalıdır.' demektedirler. Bunun için gösterdiği gerekçeler ve bahaneler aşırılıklar ile doludur. (Mehmet Aydın, Din Felsefesi, s. 218) Sovyetler birliği,26 Aralık 1991'de dağıldı. Bu tarih aynı zamanda, Marksizm, materyalizm ve ateizmin çöküşü olarak hatırlanacaktır. (s.304) **Modern bilimin verileri ateizmi değil, ilahi dinleri haklı çıkarmıştır.** (s. 307)

Deizm: 'Tanrı insanların yaptıkları ile ilgilenmez, insanlara emir vermez, yasak koymaz:' derler. (s. 308) **Deizme yönelişin bazı sebepleri: Din diye toplumda hurafelerin yaygınlaşması. Dini emirlerin, hikmetlerinin açıklanmadan dikte edilmesi. Dinin sadece şekil ve ibadetler ibaretmiş gibi anlatımı, ahlak ve sosyal yönünün ihmal edilmesi. Yanlış dini bilgilerin gerçek sanılması. Kuran'ın söyledikleri ile Müslümanların yapıp ettiklerinin arasındaki farklılık,**

tutarsızlık, ikiyüzlülükler. Bilgi kirliliği. (s. 311) İslam'da din ve ilim çatışmasının olmadığı, gençlerimize iyi bir şekilde anlatılmalıdır. Akıllar kiraya verilmemeli, gençlere değer verilmeli, her biri adam yerine konulmalıdır. (s. 313) İnsanı inançsızlığa götüren ateizmin kendi gücü değil, din adına sergilenen yanlışlar, bilgisizlikler, tutarsızlıklar, ikiyüzlülük ikiyüzlülüklerdir. (s. 315) **Reuters Ajansı, 'eğitim kalitesindeki artışın insanların inanma ihtiyacını ortadan kaldırmadığını' haber olarak bütün dünyaya geçiyor.** (Radikal Gazetesi, 05. 04.1997)

Emin Arık, Deizm ve ateizm çıkmazı

Benzer içerikli yazılara, ' Kuran'da bilime zıt ayetler iddiasına cevaplar', ' Ateistlere cevaplar' ve ' Kuran'da çelişki yoktur' adlı yazılardan ulaşılabilir.

Ateist: Tanrıya varlığına inanmayan; agnostik: tanrının varlığı veya yokluğu bilinemez; deist: Tanrıya inanan ama insanlarla iletişim yolu olan dine inanmayan demektir.

Önsöz

Kuran'da Allah'ın varlığının ispatı değil, var olanın tekliği üzerinden bir anlatım söz konusudur. (s. 5) Türkiye'deki deist veya agnostiklerin çoğu aslında anti-teisttir. Yani din düşmanlığı, özellikle de İslam düşmanlığı yapmaktadırlar. (s. 6) İddialardaki edebe aykırı yerler çıkarılmıştır. İddialardaki utarsızlıklar Kuran'dan değil onun yorumlanma metodundan kaynaklandığını anlatmaya çalıştık. (s. 8)

İddia:

"Allah cezalandırmada acele etmese de ihmal etmeyendir." (Nisa, 12)" Rabbin çabuk cezalandıran ve şüphesiz, O tek bağışlayandır." (Enam, 165)

İzah: Cezalandırma da mühlet vermesi dünyada geçerlidir. Allah, imtihan süresince cezalandırmada aceleci davranmaz. Nur, 39. Ayette belirttiği gibi, ahrette ise hesabı seri, (çabuk) görendir. İlahi ceza; ancak telafi imkanının kalmadığı zaman seri bir biçimde verilir. Kısaca Enam, 165. Ayet, Nisa, 39 ile beraber anlaşılmalıdır. (s. 14)

İddia:

"Biz Allah'ın peygamberi Meryem oğlu İsa Mesih'i öldürdük" demelerinden dolayı kalplerini mühürledik." (Nisa, 157) İsa'ya inanmayan Yahudiler O'na Allah peygamberi der mi?

İzah: Efendimiz döneminde yaşayan Yahudiler, peygamberimiz ile konuşurken, Hz Muhammed onlara, İsa peygamberin hayatını anlatır. Onlarda bu ifade (Allah'ın peygamberi) ile, ima yollu olarak peygamberimize, 'senin peygamber dediğin kişiyi biz öldürdük, senin de sonun aynı olabilir.' anlamında tehditte bulunmuşlardır. Ayet bunun üzerine inmiştir. (s. 18)
Ayrıca ayet, tek cümle ile 3 din mensubuna mesajda verir: 'Allah'ın resulü': İslam inancının tebliği, 'Meryem'in oğlu' (İnsan oğlu insan) İsa: Hıristiyanlara mesaj, 'İsa Mesih' (Mesih: El ile sıvazlayan, iyileştiren) : Lakabı ve Yahudilere mesaj

İddia: "(Ey Muhammed!) De ki: "Gelin, Rabbinizin size haram kıldığı şeyleri okuyayım: O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Anaya babaya iyi davranın. Fakirlik endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin. Sizi de onları da biz rızıklandırırız." (Enam, 151) Haramlar listesine anne babaya iyilik edin, neden yazılıyor?

İzah: Haram kelimesinin iki anlamı vardır: 'Yasak kılınan' ile 'dokunulmaz, hürmete layık olan.' Hac esnasında giyilen ihram'da haram kökünden türemiştir. Mahrem, yani anne baba gibi yakın akraba kelimesi de haramdan türemiştir. Aslında her yasak içinde bir dokunulmazlığı barındırır. Ayetteki maddeler birbiri ile bağlantılıdır. Çocuklarınızı öldürmeyin emrinin gerekçesi aynı ayettedir, çünkü anne ve babanız zamanında sizi yetiştirirmiş, size iyilikte bulunmuştur. Ayet kendi içinde sebep-sonuç ilişkisine sahiptir. (s. 19)

İddia: Kuran'da domuz eti, içki yasaktır (Maide, 90) ama uyuşturucu gibi maddelerden Kuran'da hiç bahsedilmez.

İzah: Bizzat Maide 90. Ayette, 'Hamr' kelimesi geçer. Hamr: Aklı örten şey anlamındadır. Başı örten başörtüsü de (Arapçası 'hımar') Kuran'da aynı kökten olan Nur, 31. Ayette, 'Bi-Humurihinne' şeklinde geçer. Başı da aklıda örten şeye hamr, denir. Ateist kişi, bilgi eksikliğinden

ötürü meali, Allah'ın kelamı ile aynı zannetmiştir. Kısaca Kuran, aklı örten her şeyi ateistin delil diye verdiği ayet ile zaten yasaklamış, cevap sorunun içinde bulunmaktadır. (s. 21)

İddia: Cehennemliklerin yiyeceği Hud, 16. Ayette, ateş, Gaşiye, 6. Ayette darı dikeni, Duhan, 43. Ayette zakkum olarak geçer. Hangisi cehennem yiyeceğidir.

İzah: Her kapı için cehennemliklerden bir grup taksim edilmiştir. (Hicr, 44) İlahi adalet gereği her suçlunun cezası aynı değildir. (s. 36)

İddia: Genişliği göklerle yer arası kadar olan cennet mi (Ali İmran, 133); genişliği gökle yer kadar olan cennet mi? (Hadid, 21)

İzah: Ali İmran 133. Ayet, mealinden de anlaşılacağı gibi 'muttaki' kullar için olan cennettir. Onlar, infak eder, öfkelerini kontrol eder ve affedicidirler. (Ali İmran, 134) Buradaki kullar iman edip bunu pratiğe döken insanlardır. Hadid 21. Ayetteki kullar ise, sadece iman eden kimselerden bahseder. Bunlar amel yönünden muttaki kullar seviyesine ulaşamamış kişilerdir. Kuran'da cennet değil, 'Cennât' yani cennetler kelimesi geçer. Rivayetlerde cennet 8 tabaka olarak bizlere haber verilir. (Fatır, 35; Secde, 19; Şuara, 85; Kehf,107; Yunus, 25-26; Beyyine, 7-8; Buhari, 2790; İ. Hacer, 6/12, 7/28; Ebu Davud, Vitr, 20; Müsned, II/449) Ceza gibi mükafatta amellere göre değişir. (s. 41)

İddia: "Yahudilere tırnaklı hayvanların hepsini haram kıldık." Enam, 146. Ayette, Yahudi kelimesi geçerek tüm Museviler kastedilir. Musevilik bir din, Yahudilik ırk adı değil midir?

İzah: Kuran, bir zihniyet ve tutumdan bahsettiğinde İsrailoğullarını Yahudi diye isimlendirir. Zira Musevi ve İsevilerin Kuran'daki adı Müslümanlardır. Kuran'da azgınlaşmış İsrailoğullarına Yahudi denir.(s. 43) Kuran'da Yahudi bir ırk adı değildir. İslam'da zaten ırkçılık yoktur. (Müslümanların iç meseleleri adlı yazımıza bakılabilir.) Yahudilik ile bir ırk değil, kötü fiiller kastedilir. Ayrıca bu konuda, T. Dursun'a cevap verdiğimiz yazımızdaki, 'Yahudiler üstün ırk mı?' adlı bölüme bakılabilir.

İddia: Allah'ın velisi var mı yok mu? İsra, 111. ayette velisi yoktur. Yunus, 62. ayette ise, Allah'ın velilerine korku yoktur, denmektedir. (s. 49)

İzah: İsra, 111. ayette Allah'ın çocuk edinmeyeceği vurgulanır. O, ne doğan ne doğurtandır. (İhlas, 3-4) O'nun anne babası yoktur. Allah herkese veli olur ama kimse Allah'a veli olamaz. Aksine herkes Allah'ın velayetine muhtaçtır. (Yunus, 62)

İddia: Allah, samed (Kimseye muhtaç olmayan, herkesin muhtaç olduğu) midir? (İhlas, 2), yoksa Muhammed, 7. ayette yazıldığı gibi, 'Siz Allah'a yardım ederseniz' mealindeki gibi, Samed değil midir? (s. 50)

İzah: Muhammed 4: "Ayetlerin mealine bakalım: "Allah dileseydi onları bizzat cezalandırırdı, fakat sizleri birbirinizle denemek istiyor. Allah, yolunda öldürülenlerin amellerini asla boşa çıkarmayacaktır." Allah kendi davası olan hakikat, adalet ve özgürlüğün kullarının eliyle yükselmesini murat etmektedir. Eğer her zorluğu Allah giderseydi, mücadele ve mükafatın bir değeri olmazdı. Emeğin olmadığı yerde imtihandan söz edilemez. Allah'a yardım edin denilen ayetin öncesinde, Allah'a yardımın; onun yoluna, davasına yardım olarak anlatıldığı açıktır. Bakara 245. Ayetteki, ' Kim Allah'a güzel borç verirse' şeklindeki ayette bu şekilde anlaşılmalıdır. "Onlarla savaşın, Allah onlara sizin ellerinizle azap edip onları rezil eder; ve onlara karşı size yardım edip inananların gönlüne ferahlık verir." (Tevbe, 14) Benzer mealde hadis: Allah Teâlâ kıyamet günü buyurur: "Ey Âdemoğlu! Senden yiyecek istedim ama beni doyurmadın.' buyuracak. Âdemoğlu ise 'Ya rabbi! Seni nasıl doyurabilirdim ki? Sen âlemlerin rabbisin?' diyecek. Allah şöyle buyuracak: 'Bilmiyor musun, falan kulum senden yiyecek istedi de onu doyurmadın. Bilmiyor muydun ki, onu doyurmuş olsaydın, onu benim nezdimde bulacaktın..." (Muslim, Birr, 43)

İddia: Bakara 253. Ayette, "peygamberlerin bir kısmının diğerine üstün kılındığından "bahsedilir ama Bakara, 285. Ayette ise, "peygamberler arasında ayırım yapılmadığı" bildirilir. Hangisi

doğru? (s. 52)

İzah: Allah’u Teala her peygambere farklı yetenek ve mucizeler vermiştir. Bu açıdan peygamberler arasında farklılıklar vardır. Bakara 285. Ayette ise, ayırım yapmadan tüm peygamberlerin hak olduğuna imandan bahsedilir ki bu zaten İslam’ın temel inanç esaslarındandır. (Tüm dinlerin özü İslam’dır adlı yazıya bakılabilir.)

İddia: Tanrı bu kadar küçük bir dünya için bu kadar büyük bir evren neden yaratmış?
Hac, 65: “Görmüyor musun ki, Allah yeryüzündekileri ve O’nun emriyle denizde akıp giden gemileri sizin hizmetinize verdi! Kendi izni olmadıkça yerkürenin üzerine düşmemesi için göğü tutan da O’dur. Şüphesiz Allah insanlara çok şefkatli, çok merhametlidir.” Ay’ı ve Güneş’i Allah tutmasa yere düşecek.

İzah: Ayette her şeyin insana hizmet için yaratıldığını anlatır ve iki örnek verir. (s. 127)

İddia: Evren neden bu kadar büyük? Tanrı bu kadar küçük bir dünya için neden bu kadar büyük bir evren yarattı? Hac, 65. Ayette, “Görmüyor musun ki, Allah yeryüzündekileri ve O’nun emriyle denizde akıp giden gemileri sizin hizmetinize verdi! Kendi izni olmadıkça yerkürenin üzerine düşmemesi için göğü tutan da O’dur.” deniyor, Allah tutmasa yere mi düşecek? Milyarlarca galaksi, bir nokta kadar küçük dünyaya düşebilir mi?

İzah: Öncelikle bu soru bilimden uzak bir zihniyetin sorusudur, çünkü big-bang teorisine göre dünyamızın yaşamsan özelliklerini koruması ve hayatın devamı için, genişleyen evrenin bu aşaması ve devamı zorunludur. Evrensel dengede bu büyüklük ve devamı şarttır. Hac, 65. Ayette ise altı çizilen tabiat kuralları denen evrensel yasalardır. Kuran’da Allah’ın emri ifadesi, evrensel, biyolojik ve fiziksel yasalara işaret eder. Öyle ya, yasaları bulan insanlar büyük ilim adamı ilan ediliyorsa o yasaları koyup akılsız canlılara uygulatan, bu bilinme ve tazime daha çok layık değil midir? Su kendinden daha az yoğunluğa sahip cisimleri yüzeye iter. Atmosfer ise tam tersi bir durumla, yerçekimi kuvveti, dünya dışındaki kütle çekim ve merkez kaç kuvvetlerinin etkisi ile atmosfer yere düşmez. etkisi ile gökyüzü yeryüzüne yakın, dengede tutulur. (s. 127)

İddia: Araf, 80-84. Ayetler eşcinselliği aşağılamaktadır ki, eşcinsellik psikolojik bir rahatsızlıktır ve günümüzde bu yaklaşım bilimle hareket eden ülkelerde ağır bir suçtur. Araf, 80: “Lût´u da (peygamber gönderdik). Kavmine dedi ki: Sizden önceki milletlerden hiçbirinin yapmadığı fuhuşu mu yapıyorsunuz?” Eşcinsellik daha önce başka alemde işlenmemiş mi?

İzah: Ali İmran, 33:” Allah birbirinden gelme bir nesil olarak Âdem´i, Nuh´u, İbrahim ailesi ile İmrân ailesini seçip âlemlere üstün kıldı. Allah işiten ve bilendir.” Ayetin de gösterdiği gibi alem demek, bu kişilerin yaşadığı insanlar ve toplumlardır. Ayette geçen peygamberler de içinde bulundukları zaman dilimi içinde ve bölgede üstün tutulmuşlardır. Sodom ve Gomora denen şehirlerindekiler bu suçu saldırgan bir şekilde geçen kervanlara gruplar halinde saldırarak (Ankebut, 29) yapıyorlardı. Kuran bunu toplu olarak yapan bu insanların yapmayanları evlerinden uzaklaştırma ile tehdidini (Neml, 56) de bizlere bildirir. Hayvani güdüleri kontrol ettiğimiz oranda insanızdır. Bu tarz sapık ilişkilerle neslin devamı da mümkün değildir. (s. 133)

İddia: Alak 14. Ayette, Ebu Cehil hakkında, “ O, Allah’ın gördüğünü bilmiyor mu?” yazmaktadır. Allah’In Ebu Cehil’in yaptıklarını gördüğünü bu kişi nereden bilebilir?

İzah: Mekkeliler her şeye gücü yeten bir Allah’a zaten inanıyorlardı. Bu gerçeğin üzeri menfaat e çıkarları ile örtülmüştü. Zaten kâfirin kelime anlamı, gerçeği inkar eden değil, gerçeğin üstünü örten demektir. Bu nedenle Kuran bir hatırlatmadır: “ Onlara, gökleri ve yeri kim yarattı diye sorsan mutlaka, Allah derler. (Ankebut, 61; Zümer, 38) Kısaca müşrikler Allah’ın varlığının farkında idiler ama bu bilgi işlerine gelmiyor, çıkarlarına ters düşüyordu. (s. 175)

İddia: Şakk-ı sadr yani göğsün açılması olayı nasıl anlaşılmalıdır?

İzah: İnşirah, 1-4. ayet: “Senin kalbini açıp genişletmedik mi? Belini büken yükünü üzerinden kaldırmadık mı? Ve senin şanını yüceltmedik mi?” Ayetteki göğsün açılması, ferahlama, genişleme ve sükûna ermedir. Sırttaki yük manevi sorumluluktur. İsmin yücelmesi, namın duyulmasıdır. (s.

180) Zaten göğsün açılması veya yarılması iki ayette de mecazen kullanılmaktadır: Zümer, 22: “Allah kimin gönlünü İslâm’a açmışsa o, rabbinden gelen bir aydınlık içinde olmaz mı?” Enam, 125: “Allah kimi doğru yola iletmek isterse onun kalbini İslâm’a açar; kimi de saptırmak isterse, göğe çıkıyormuş gibi kalbine darlık ve sıkıntı verir.”

İddia: Kamer suresi, 1. ayet: “ Kıyamet saati yaklaştı, ay yarıldı.” Şakk-ı kamer, ayın yarılması konusu. Bu mucize sadece Araplarca mı görüldü? Çin’de neden görülmedi? Neden dünya üzerindeki hiçbir medeniyet bunu kaydetmemiştir?

İzah: Öncelikle şunun altını çizelim. Ateistler mutlaka itiraz edeceklerdir, bunu yaparlarken de metot, kural dinlemezler! Dünyanın her tarafında, tufan hakkında rivayetler mevcuttur. Buna da itiraz ederler ve çalıntı, efsaneden alıntı diye iddiada bulunurlar. Dünyada yaygın olmasa, bu defa neden rivayetler yok; olmalı! demektedirler. Bu bir paradokstur. Ayetteki ayın yarılması kıyamet anından bahsetmektedir. İkinci ayetteki sihirden kasıtta, ayetlerdir. (s. 182)

İddia: Kamer suresi, 17, 22, 32 ve 40. Ayette, “ Biz düşünüp öğüt alınsın diye Kuran’ı kolaylaştırdık.” denmektedir. O halde Kuran’ın bir alim tarafından açıklanmasına gerek yoktur mudur?

İzah: Kamer suresinde Hz Nuh’un davetinden bahsedilir. Dolayısı ile bu ayetlerden ilk anlamamız gereken, Nuh kıssası gibi olayların ibret için anlaşılır bir tarzda basitçe anlatıldığıdır. Bu ayeti genelleştirirsek varacağımız sonuç şudur: Kuran’a verilen emek oranında bu kitap kendini muhataplarına açar. Kuran’dan köylü cahil de kendine yeterli olacak alacağını alacaktır, bir astronomi profesörü de alacağını alacaktır. İnsanlar Kuran okurken, bahsedilen konu hakkında ne kadar fazla ön bilgi ve alt yapıya sahipse, Kuran’dan o kadar fazla şey alacaktır. Arapça bilmek farz değildir, Kuran’ı anlamak farzdır. Herkes kendi emeği ölçüsünde anladığından sorumludur. Meal manaya en yakın anlatım demektir. Mealler karşılaştırılmalı olarak okunmalı ve hatalar en aza indirilmelidir. (s. 193)

İddia: Nahl, 67: “Hurma ağaçlarının ve üzüm asmalarının ürünlerinden hem içki hem de güzel besinler elde edersiniz. Bunda da aklını kullanan bir topluluk için açık delil vardır.” Nahl, 115: “Allah size sadece leş, kanı, domuz etini ve Allah’tan başkası adına kesilmiş olanı haram kıldı.” Eşek, köpek eti haram değil mi?

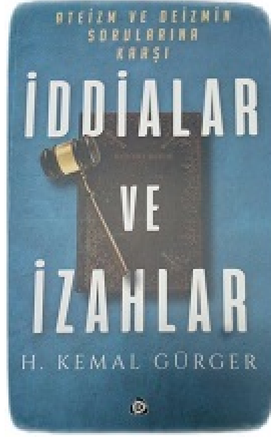
İzah: Kuran’da olumsuz, günah, yapılmaması gereken fiiller sadece haram sözcüğü ile ifade edilmez. Ayrıca, “ İsm, seyyie, münker, fahşa, isyan, fısk, cürm, vizr, şekavet, zulm, cünah, lemen gibi fiillerle de Allah’ın razı olmadığı işler Kuran’da anlatılır. Bunun gibi birçok kelimeyle Allah, yapmamızı istemediği davranış ve sözleri ifade etmiştir. Kuran’a göre en büyük günah şirk’tir ve bu günah Kuran’da rics olarak isimlendirilir. Kuran haramlarda, günahlardan örnekler vererek kişide bir bakış açısı oluşturmaya çalışır. Yoksa Kuran, temiz ve iyi olanı helal (Maide, 4; Bakara, 168) kılmıştır. (s. 220)

İddia: Araf, 136:” … Kendilerinden intikam aldık.” denmektedir. Allah intikam alır mı?

İzah: Bu ayet, zalim firavunun sonunu anlatan bir cümledir. Bu intikam Allah’ın kendine yapılan saygısızlığın intikamı değildir, çünkü Allah mühlet verir. (Rad, 32; Yusuf, 110) Yoksa hiçbir günahkar Allah’a kötülük yapıp ona zarar veremez. Bu ayetteki intikam, masum ve zulme uğrayanların haklarının zalim suçlulardan alınmasıdır. Allah’ın el-Muntakim sıfatı aynı zaman da bir uyarıdır.

İddia: Bakara, 191-193. ayetler: “Onları yakaladığınız yerde öldürün; sizi çıkardıkları yerden siz de onları çıkarın. Fitne öldürmekten daha kötüdür. Mescid-i Harâm civarında onlar sizinle savaşmadıkça siz de orada onlarla savaşmayın. Şayet sizinle savaşmaya kalkışırlarsa o zaman onları öldürün. İşte kâfirlerin cezası böyledir! Eğer onlar vazgeçerlerse, artık Allah bağışlayıcıdır, merhametlidir. Fitne ortadan kalkıncaya ve din yalnız Allah’ın oluncaya kadar onlarla savaşın; fakat vazgeçerlerse, artık zalimlerden başkasına saldırmak yoktur.” Günümüzde, nerede kafir görülürse öldürülmeli midir?

İzah: İslam' barış dinidir ve savaş bile kurallara bağlanmıştır. "İslam barış dinidir" ve " İslam savaş esnasında uyulması gereken kurallar" adlı yazılara bakılabilir. Ayette fitne çıkararak kaos ortamı oluşturmak isteyen ve daha fazla kişinin ölmesine sebep olan elebaşları kastedilerek öldürülmeleri emredilir. Mekke'nin fethi günü bu ayetten haberdar olan elebaşları korkup Mekke'yi terk ettikleri için öldürülmemiş, düşman üzerindeki istenen etki böylece gerçekleşmiştir. Kaçmayanlar da, ayet gereği düşmanlıklarından vazgeçerlerse, Allah'ın merhameti gereği, pişmanlık hakkı her an saklı kalmaktadır. (s. 225)

H. Kemal Gürger, Ateizmin ve deizmin sorularına karşı iddialar ve izahlar

Soru cevap:
Abi bir iddia var: Kabede ihram giyiyoruz ya... İhram antik yunanda budistlerde hindularda var. Ama semavi dinlerde(yahudilik ve hristiyanlıkta) böyle bir uygulama yok. Paganizmde var. Bu sebeb ile ,haşa, ihram pagan kökenlidir iddiasına ne cevap vermeliyiz.(Not: hatta Bir hindunun beyaz giyindiğini gördüm.) Berke

CEVABEN
Berke kardeşim,
Öncelikle tüm dinlerin kökeni İslam'dır. Bu konu ne yazık ki hep göz ardı ediliyor, bilinmiyor!
Allah, Hz Adem'den itibaren hep İslam kurallarını insanlara bildirmiştir. Hz İsa'da namaz kılardı, Musa'da...vb.
Papazlar neden cübbe giyer, rahibeler neden tesettürlüdür? Devamı, "İslam tüm dinlerin özüdür" adlı yazımızda, bi zahmet o yazımızı okuyunuz. Sorunuzu okuyunca aklıma, "başörtüsü, sümer adeditir" diyenler geldi. Bu konuda sitemizde işlendi.
Yahudilik ve Hıristiyanlık bozulmuş dinlerdir. En başta tanrı inançları bile tahrif edilmiştir, onlarda bir ibadetin özel giysisini aramak, namazın ki kalmışsa da, biraz tuhaf kaçıyor bence. Tanrı 3 tane, peygamber tanrı ilan edilmiş, şu ibadet neden yok? Neyi kalmış ki, o da kalsın?!
Paganist dediğimiz toplumlara da Allah mutlaka peygamber göndermiştir, orada semavi dinlere özel nice kırıntılara rastlamak mümkündür. Neyse sorunuza dönersek, efendimiz Hindistan'a mı gitmiş, Himalaya'larda mı gezmiş, nerden görmüşte almış bu giysiyi. Putperestliği yıkan din, ala ala bi kıyafeti mi almış? Sorular çok! Aynı durum yunan çok tanrıcılığı için de geçerli, oraya gidip kıyafeti alıp dönmek, ne derece mantıklı bir iddia?!
Ateistler, hata,eksik arama derdindeler ve tek tanrı inancı temelli bir dini karalamak için putperestlikten bile medet umacak kadar da kör ve cahiller. İddiaları, hayal dünyalarının da sınırlarını gösteriyor, umarım zamanında uyanırlar!
Umarım faydalı olmuşuzdur. selamlar.

Not, kitabın cevap verdiği 100 konunun özetlerden bazıları, sitemizdeki aynı başlıkla işlenen soruların cevapları bölümlerine dağıtılmıştır. Kitapta, ağır konular, komik, rahat okunur tarzda, akıcı bir üslupla ele alınıp yazılmıştır.

Ateizmus 1

Arka kapak: **Ateizm, bugün bir inanca dönüşmüştür**. Bu akım, artık içinde inanç unsurlarını barındırmakta ve tıpkı diğer dinler gibi üyelerine kurtuluş vaat etmektedir. Ateistler, en az diğer dinler kadar saygıyı ve en az kendilerinin diğer dinlere gösterdiği kadar tahammülsüzlük ve saygı saygısızlığı hak ediyorlar.

Önsöz

Ateizmus, ateizmi kesin doğru kabul eden ve ona kendini adayan kişiyi tarifeden ironik bir isimdir. Ateistler, sosyal medyayı kendilerini ifadeden çok başkasına saldırı için kullanmaktadırlar. Tek amaçları saldırmaktır. Bu eserin ikincisi, ateistlere sorulardan oluşacak ve düştükleri çelişkiler göz önüne serilecektir. (s. 10) Müslümanlar, hayatının bir dönemini ateist olarak geçirebilse, inanmanın güzelliklerini çok daha fazla derinden yaşayabileceklerini düşünüyorum. Sahte ilahları reddetmek, Allah'ı kabul etmenin ön şartıdır. (s. 11)

Ateizmus

Türkiye ateizminin bir kısmı, zannedildiğinden çok daha fazla İslam'a yakın bir olgudur. Nasipsiz kısmı görmezden gelirsek, benimle İslam'ı tartışanların tamamı ateizm bahanesiyle İslam'ı aramakta idi. (s. 12) Türkiye'deki ateistlerin önemli bir kısmı 'Hanif'tir yani, din adına sunulan çelişkileri görüp, onlarla yaşamaktansa kendi ilkeleri ile yaşamayı çaba edilen hakikat arayıcısıdırlar. Onlar Allah'ı, piyasada hoca namıyla dolaşan insanların anlattığı gibi zannediyorlar. Bu kitapta anlatılan başlıklar, ateistlerle savaşma amaçlı değil, izah ve sohbet amaçlıdır. İslam adına piyasayı baskılayan zevat olduğu gibi, ateizm namına piyasada dolaşan, her şeyi eleştiren piyasa ateistleri de ortalıkta fink atmaktadır. Her ikisi de bizim dostumuz ya da düşmanımız olamaz. Aklını, kalbini çalıştırmayanlarla yolumuz hiçbir yerde kesişmez. Bazıları da, "aman ateistler sinirlenmesin" mantığıyla hareket etmektedir. (s. 13) Bu satırların yazarı, ben, hayatımın önemli bir kısmını arayışla geçirdim. Bu soruları, başkası sorduğu için değil, bir zamanlar daha ağırlarını ben sorduğum ve kendime cevapladığım için burada paylaşıyorum. Dipnot olmaması ise, tamamen dikkati dağıtmama ve hitap edilen kitlenin bunu talep etmemesi ile alakalıdır. (s. 14)

Kuran nedir?

Ateizmus kardeşler, ilmin özü diyebileceğimiz irfandan habersizler. Kuran içerisinde bilimsel diyebileceğimiz hakikatler barındırır. Kuran, bir insanın oturup yazdığı ya da içini doldurdu bir metin değildir. (s. 16) Bunu anlayamayan birisi, "Ya bu ne biçim kitap, tekrar var bunda, ben okuyup anlamıyorum, hani apaçıktı?" türünden hezeyanlarla kendini rezil etmekten başka bir marifet işlemez. Kuran, peygamberin hayatı bilinmeden, ayetlerin sebebi nüzulü anlaşılmadan, Arapça sözlükle anlaşılabilecek bir kitap değildir. Öyle olsaydı, bütün Araplar alim olurdu. Şöyle de diyebiliriz, Türkçe bilen herkes edebiyat üstadı olamıyor. **Kuran, okundukça değil yaşandıkça değerlenir, anlaşılır.** Kuran, oku üfle, kapat bir kitap değildir(s. 17) **Türkiye ateizmi, diğerlerinden farklı olarak akıl ve bilimden çok, kin ve düşmanlık üzerine kuruludur**. Bunun sebebi de, diğer ülkelerdeki ateizmin Hıristiyan karşıtlığını merkeze almasından dolayı, orada üretilen bilginin aynısının İslam'a uyarlanmaya çalışılmasıdır. İlk günah, teslis, tanrının bedenleşmesi gibi gibi efsane ön kabuller, Galilei'nin güneş merkezli evren

teorisinin İncil'e uyumuyor diye reddi gibi nedenler, Kiliseyi yaşanan dünyamızın dışına itmiştir. (s. 18) Hadislerin senet ve metin olarak eleştiriye ihtiyaç olduğu, Hz Ayşe başta olmak üzere çoğu sahabe ve Tabiin'in anlaştığı bir noktadır. Buhari'nin sahibi bile, yüz binlerce hadisi eleyerek kitabını yazılmıştır. (s. 19) **Hz Aişe, Hz Ömer gibi seçkin sahabelerin metodu olan, duyulan sözü akıl, sünnet ve tecrübe ile tartıp durumun gereğince değerlendirme refleksi, tarih içinde unutulmaya yüz tutmuş, her senetli sözü dinleyen, savunan aşırıcılar karşısına bu seferde, senetli hiçbir sözü kabul etmeyenler çıkmıştır. Din alimleri arasında hiç bitmeyen bu tartışma ve sürtüşmeler, ateizmusların beslendiği damarlardan biri olmuştur.Çocuklar, büyüklerinden dini neden benimsediklerine dair hiçbir şey duymadıklarından, kendi davalarını sosyal medyada yiğitler gibi savunan ateistlere karşı muhabbet besleyip, 'ben de onlardan alacağım' diyerek homo ateizmus olabilmektedir**. (s. 20)

Din nedir

Birileri din deyince namaz, cami anlıyor. Bazısı, sakal, cüppe. Kimi, cemaat, tarikat. Hangisi doğru ya da yanlış, neye göre? Şöyle mi desek? Ateizm, hangi dine karşı? Vahiyler, toplumların dinlerini değiştirmeye ikna için inmiştir. Putperestler dinsiz değil, yanlış dinli insanlardır. Müşrikler, aşırı dindar bir toplumdu. Din denilince, hep mistiklik, miskinlik, uyuşukluk, meditasyon ve cezbe gibi haller anlaşılmış, anlatılmıştır. Unutulan şu ki bu eylemler, haller dine değil sufiliğe aittir. (s. 21) Mekkeliler, 600 yılında tarihin şahit olduğu ilk vahşi kapitalizm sistemini kurmuşlar ve sistematik hale getirmişlerdi. Sistemin özü; borçlandır, faizlendir, borçluyu çaresiz bırak sonra da haczet idi. **İslam, insanlar başka şeylere inanıp kendilerini kullandırmasınlar diye inen bir dindir**. Allah'ın dinin kaynağı vahiy, muhatabı akıldır. (s. 22)

Kutuplarda oruç nasıl tutulacak?

Kuran ne desin, 1300 sene sonra bir yer keşfedeceksiniz, orada şöyle oruç tutun mu diyecekti? 'Allah kimseye gücünün üstünde yük yüklemez' ayeti ile amel edip, normal en yakın şehir veya Kabe'ye göre oruç tutar kişi, yeter ki amaç, Allah'a kulluk olsun, çözüm her daim var. (s. 35)

Mirasta adaletsizlik

Her fırsatta adaleti emreden bir kitabın mirasta adaletsiz olduğunu iddia etmek mantıksızlıktır.(s. 45) **Kuran, eşit değil ama adil bir paylaşım sunar. Zaten eşitliğin de amacı adalettir.** Aslında bu iddiayı duyanda, cahiliye dönemi Araplarında kadınlar mirastan pay alıyordu da, Kuran geldi paylarını azalttı zanneder. Elbette hayır. İslam erkeğe çalışma, evin ekonomik yükünü üstlenme görevi vermiştir. Ama günümüzde bazı evlerde kadın da erkekte çalışmaktadır. Yeni bir içtihatla kadın-erkek mirasın eşit paylaşımına karar verilebilir mi, buna müçtehitler karar verebilir. (s. 47) Konunun devamı için, 'İslam'da kadın hakları' adlı yazımızı tavsiye ederiz.

İlk Müslüman Muhammed, Musa ve İbrahim olduğunu ileri süren ayetler var.

Her peygamber, kendi çağının ilk iman edeni olmak zorundadır elbette. Kendisi, inanmadığı bir dine mi insanları çağıracak? (s. 57) İslam, Hz Adem ile başlamıştır. Dolayısı ile ilk Müslüman da Hz. Adem'dir. Her peygamber çağının ilk iman edeni, aynı zamanda Hz Adem'in mirasçısıdır. Konuyu tamamlayan, 'İslam tüm dinlerin özüdür' adlı yazıyı tavsiye edebiliriz.

Peygamberin amcasına beddua var

Peygamberimizin amcasının adı Abdu'l-uzza'dır. Ebu Leheb bir kişi ismi değil, bir kişilik sıfatıdır. **Allah onu ismen kötülememiştir.** Tebbet suresinde eleştirilen sadece o kişi, şahıs, beden değil; hakikate karşı mutlak düşmanlık tavrı yapan ve ona yardımcı olan herkestir. (s. 75)

Kuran'da galaksiler yok

"Onlar, göklerle yeryüzünün yaratılışını düşünürler de Rabbimiz derler, bunları boş yere yaratmadın. Sen eksikliklerden uzaksın." (Ali İmran, 191) Kuran'ın, evrenin yaratılışı ile ilgili olarak sitemizdeki, "Kuran ve bilim, Ateist akıl" gibi yazıları tavsiye ederiz.

Kuran'da kadınlara hiç hitap yok

Türkçemizde kadın hastalıkları tabiri bulunur. Bu hastalık, kadınlara özeldir anlamına mı gelir? Diğer hastalıklar erkek hastalığıdır, kadınlar yakalanmaz demek değildir bu. Kuran, bireyin irade, akıl gibi cinsiyetten bağımsız özellikleri söz konusu olduğunda, karışık hitap formu olan erkek formunu kullanır. (s. 121) Bu konu, "İlhan Arsel'e cevaplar" başlıklı yazıda da ele alınmıştır.

Ay'a nur kaynağı diyor

Allah, ayetlerde (Yunus, 5. Ayrıca; Nahl, 16) 'nur kaynağı' demiyor, 'nur' diyor sadece. Işıldayan, parıldayan şey anlamında. (s. 137)

Allah bazı ayetlerde pazarlık yapıyor

Allah bazı ayetlerde değil, bütün ayetlerinde bir pazarlık gözetir. O da, insanların mal ve canlarına karşılık cennettir. Bir tarihi gerçek olarak, 600'lü yıllarda putperest Arap toplumları bütün Dünya'yı peşinden koşturacak dev bir hamle yapıyor mu? Yapıyor. Bedevi Araplar, 700 senesini geçmeden üç kıtaya siyas, dini, askeri bir genişlemeye imza atıyor mu? Evet. Haydi hodri meydan, sizde insanlarla bir pazarlık yapmaya kalkışın. Arap bedeviler kadar da mı olamıyorsunuz? (s. 183)

Hırsızlık haram ama ganimet helal

Hırsızlık, kişinin helal yolla kazandığı ve sakladığı bir malı sahibinin izni olmaksızın almasıdır. Ganimet, savaş halindeki gruplardan yenenin, yenilenin mallarına el koymasıdır. Mesela, teröristlerle savaşmışız, onların hakkından gelmişiz. Ama onların bizi öldürmek için kullandıkları aletleri, ceplerindeki paraları, sakladıkları silahları almayacakmışız ki, biz oradan gittikten sonra arkadaşları onlara alsın, bizi öldürmeye, öldürmek için finansman arayışlarına devam etsin. Mantık bu yani. (s.184)

Nisan 23'te yasak, Ahzap 50'de serbest

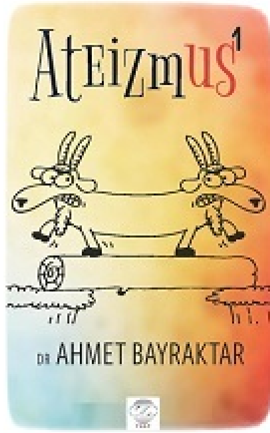
Nisan 23'te, evlenilmesi Helal olan kadınlar sayılır. Ahzap 50'de, Peygamber Efendimizin evlenebileceği hanımlar sayılar. Burada her iki ayette yasaklanan kişilerle Peygamberimizin evlendiği durumu olmuş mudur?Metin ister tarihi açısından baktığımız zaman bunun cevabı, hayırdır. O halde? (s. 185)

Allah egoist mi?

İddia şu, Allah egoist, bana tapın diyor. 93,5 milyar ışık yılı çapında olduğu tahmin edilen evrenin aratıcısının, içerisinde nokta kadar dahi hükmü olmayan bir canlı ırkının neye tapıp tapmadığı, neye inanıp inanıp inanmadığı ile alakalı hırs yapacağını düşünmenin, akla mantığa sığar bir yanı var mıdır? Yoktur. Allah, insanlar azgınlaşıp, birbirlerinin haklarını, mutluluklarını, geleceklerini gasp etmeye başladığında tarihe müdahale etmiştir. Allah'tan başka edinilen ya da sunulan tanrılar toplumun dengesini bozmuş, birilerini zenginleştirirken, diğerlerini fakirleştirmiş, bir grubu semirtirken diğerlerini sömürmüştür. işte Allah burada devreye girmiş, doğru, insanları mutlu edecek, dünya ve ahiret saadetini sağlayacak hükümleri toplumlara peygamberleri aracılığıyla bildirmiştir. (s. 192)

Allah, ahlaksız ve zalim bir toplumun normalleşmesi için peygamber göndermiştir. Peygamber, insanların dikkatini paradan, kadından, savaştan çekip biraz da etraflarında olup biten gece-gündüz, yıldızlar, bulutlar, dağlar, develer gibi Allah'ın varlığını hatırlatan olaylara, nesnelere çekmeye çalışmıştır. (s. 158) Hollywood yapımlarında karşımıza çıkan kanatlı varlıkların bilinçaltımızda melek olarak tanımlanması, bizim kaybettiğimiz bir kültür savaşından kalan enkaz emaresidir. (s. 168) Batı, materyalist bilimselliği 19. yüzyılda bıraktı. Bu ateistler hala ikinci el bilim anlayışından kurtulamadılar. Bugünkü dünyanın çektiği sıkıntıların temelinde çok tapınılan bilimin, her şeyi tüketen insanoğlunu bir türlü doyuramaması yatmaktadır. Madem çok matah biliminiz vardı, o zaman hadi şu tüketim çılgınlığına bir çare bulun. Birileri bilime tapıyor olabilir, ben takmıyorum. Bilim ile din birbirleriyle çatışmaz. Beyin ile kalp, kalp ile böbrek farklıdır fakat birbirleri ile çatışmazlar; beraber çalışırlar. (s. 179) Herhangi bir durumu, meseleyi o zamanki hali ile kavramadan, ayetin o zamana ne dediğini de bu zamana ne dediğini de anlamamız mümkün değildir. (s. 195)

Ateizm, Tanrıya inanmama şeklinde yorumlanabileceği gibi, olan biteni tanrının kudretine referans vermeden, onları matematik kuralları çerçevesinde açıklayan bir akımında adıdır. Bazı bilim adamları, Allah'ın varlığından bağımsız teoriler üretmektedirler. (s. 196) Allah'ın dinine girmek için önce bütün ilahları reddeden irade, ateizmde vücut buluyor. Bu manada ateizm, İslam'a girişin ilk aşamasıdır, diyebiliriz. Allah'ı diğer tanrılardan istisna tutmak ise, biraz daha yüksek bir düşünce ve akıl gerektiriyor. Ateistler müthiş zeki insanlar değillerdir, tıpkı Müslümanlar gibi. Fikirler, ideolojiler ve dinler içlerinde en zekisinden en aptalına her türlü insanı barındırır. Ateistler, İslam ve Müslümanlarla dalga geçerek kendilerini çok zeki olduklarını ispatlayabileceklerini düşünüyorlar. (s. 198) Bilimsellik diye bir tarafını yırtan bu güruhun düşman oldukları dine karşı tamamen kör, sağır, dilsiz, delilsiz, zombi gibi saldırdıkları ispat edilmiştir. Müşrik dediğimiz insanlar Allah'a, kadere inanıyor, namaz, hacc, zekat ifa ediyorlardı. Ama onlar, iman etmeleri durumunda bütün bir ekonominin, zenginliğin, idarenin değişeceğini bildiklerinden buna yanaşmamışlardır. **Medine'ye göç ile beraber uygulama sahasına kavuşan İslam, inananlarını adalet, ahlak, iyilik gibi evrensel değerlere çağırarak, inancın düşmanlık değil dostluk üreten bir değer olduğunu herkese ilan göstermiştir**. (s. 199)

Ahmet Bayraktar, Ateizmus 1

"Bir eserle ilgili yapılacak bilimsel incelemeler, eserin yaşını, hangi maddeler kullanılarak yapıldığını, tasarımsal özelliklerini, kullanılış alanlarını ortaya koyar. Eserin sahibi olan zat, bizim eser üzerinde yaptığımız bilimsel metotlar ve incelemelerin alanına girmez. Eseri inceleyerek onu yapan kişi hakkında pek çok bilgiye ulaşabiliriz. Eserin mükemmelliği, tasarımın harikalığı bize onu yapan eser sahibi hakkında zengin bilgiler verir. Ama eser sahibinin kendisi bizim bilimsel metotlarımızın inceleme alanına girmemektedir. Biz eserinden yola çıkarak onun yapan hakkında bilgiye ulaşırız. Ateizmde, eser sahibi bilimsel inceleme alanına girmediğinden yok kabul edilmektedir." (Metin Aydın, Ateizm Yanılgısı, s. 58)

Ateizmin Çıkmazı

Yazar, tanrı tanımazlık ile ilgili görüşlerin, ileri sürülen delillerin, iddia edilenin aksine yetersiz, hatta kendi içerisinde tutarsız olduğunu felsefi açıdan eleştirmektedir. Yazar, L'esprit de la Philosophie Medievale (Ortaçağ felsefesinin ruhu) isimli eserinde, "Yahudi ve İslam felsefelerinden soyutlanmış bir Hıristiyan felsefesi düşünülemeyeceği." (s. 20) belirtir. Avicenne et le Point de Depart de Duns Scot (İbni Sina ve Duns Scot'un hareket noktası) adlı makalesinde, "Bizim için Arap felsefesi tarihi ile Hıristiyan felsefesi tarihinin birbirinden ayrılmaz olduğunu düşünmemiz gerekecektir." (s. 20) diye yazmakta, Archive d'Histoire Doctrinale (Doktrinel Tarih Arşivi) ismini makalesinde de, "Arap felsefesi çok yüksek bir kültür birleşiminin örneğini veriyordu... İbni Sina ve İbni Rüşd'ü hesaba katmadan, bir Hıristiyan ilahiyatı tarihinin mümkün olabileceği kabul edilemez." (XLIV/120) demektedir. **Yazar Gilson, asıl problemin tanrının varoluşu olmayıp, tanrının var olmayışının ispatı olduğunu söylemektedir**. Bilimin tanrı kavramını değerlendirme yetkisinin bulunmadığını belirtmekte, samimi bir Katolik olarak Hıristiyanî tanrı inancını savunmaya çalışmaktadır. (s. XVIII)

Ateizmin Çıkmazı

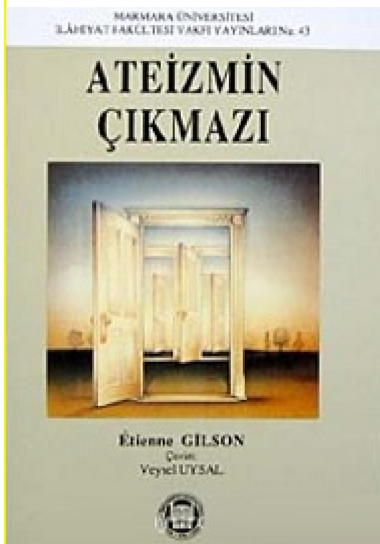
Başkalarının, tanrının var olmadığını söyleyebilmelerine sebep olan delileri merak ediyorum. (s. 7) Ateizmin pek çok çeşidi olduğu gözlenmektedir. Bilimsel ateizm yoktur. Çünkü ilim tanrı kavramını değerlendirme yetkisine haiz değildir. Ancak salt bazı ilmi metotlarla ele alınan, birtakım problemlerle dopdolu bazı zihinlere has bir ateizm vardır. (s. 9) Nietzsche'nin, "Tanrı öldü, size üstün insanı ilan ediyorum." sözü ile ifade edilen şey; üstün insanın doğuşu, tanrı'nın ölmesinin nedeni olduğu savıdır. (s. 10) Bu söz, bir ölümsüzün ölmüş (!) olmasından başka bir anlama gelmez. (s. 13) **Gerçekte ölmüş olan şey, geleneksel ve Hıristiyan ahlakının tanrısıdır**. (s. 14, 18) **Var olmayan bir şeye karşı isyan edilemez.** (s. 17) **Bundan böyle tanrı yoksa, kendilerini tanrılaştırma görevi yine kendilerine düşmektedir**. (s. 18) **Ölüler çok çabuk unutulur**. (s. 21) Napolyon'un öldüğü biliniyor. Tanrının ölümü ise pek kesin değil. İnsan inançsızlıklarını delillerle -sözgelimi kötülüğün varlığı gibi- haklı çıkarmaya çalışıyorsa, bu biricik gerçeklik bile problemin (Tanrının olmadığı iddiasının) hala oldukça canlı olduğunu gösterir. Tanrının varlığını inkar etmeyi düşünen bir tek kişi bile bulunduğu sürece, tanrı asla zihinlerde ölmüş olmayacaktır. (s. 22)

Marx, tanrının varlığını inkar etmekte yetinmemiş, insanların ruhlarındaki mevcut olan, tanrının varlığına inancı fiilen silip atmak istemiştir. Kim olursa olsun, öldürmek bir felsefi eylem değildir. Dolayısı ile marximde bir felsefe değildir. Zira felsefe tanımak-bilmek çizgisinde kuruludur. (s. 43) Devrimci teori ile donanmış işçi sınıfı, ideallerin gerçekleşmesi için gözü pek bir savaşçı olmaktadır. (s. 45) Alemin başlangıcının olmadığını kabul eden Marksizm ve materyalizme göre, "maddenin ve tabiatın daima var olduğunu" kabul edilmektedir. Şayet maddeyi kimse yaratmadıysa: dünyanın oluşumu, ilahi yüce bir güce hiçbir yer bırakmamaktadır. Materyalist bir kimse, aynı zamanda bir Tanrı tanımazdır. (s. 47) Marksizm bizi basit bir ateizm ile karşı karşıya bırakıyor: Bir tanrının var olduğunu söylemek, burjuvazi için çalışmak, tanrının yok olduğunu söylemek ise, proletarya için çalışmak demektir. (s. 49)

Ruhlardan tanrı kavramını çıkarıp atmak için, Marksist tutumun çabaları ve uğraştığı başarısızlık iki kat daha manidardır. Nitekim, **pek çok yazar, filozof, sosyolog ve ekonomistin yokluğunu**

ispatlamaya çalıştığı tek varlık tanrıdır. İlke olarak, eğer tanrı olmadığından emin olunsaydı bunu ispatlamak için bunca zaman ve para harcanmazdı. (s. 50) İnsanın, bir tanrının var olduğu şeklindeki kendiliğinden inancına aklî bir ispat araması meşrudur. Fakat, bu inanç önceden orada bulunduğuna göre, o, bu doğrulamalardan bağımsızdır. **Bu inanç, bu ispatların sonucu olmaktan daha çok, onların sebebi gibi görünüyor**. (s. 56) Hiçbir tecrübî- deneysel karşılığı bulunmayan bir kavramın, ruhta-insan benliğinde mevcut bulunması esrarengiz bir şeydir. (s. 59)

Şayet, tanrının varlığına dair birtakım felsefi itirazlar varsa, bunlar onun varlığının onaylanmasından sonra gelir. Dünya ilahi bir yaratıcının eseri olamayacak kadar kötüymüş gibi geliyor insana. Oysa **insanlar, sadece kötülüğün varlığına rağmen tanrıyı düşünmezler; aynı zamanda kötülüğün varlığı sebebiyle de düşünürler**. **İnsanlar acı çektikleri, korktukları ve özellikle de ölüm korkusu onları tedirgin ettiği zaman tanrıyı düşünürler. Korkunun Tanrıya inancın ilk sebebi olduğu şeklindeki, Lucretus'tan beri süregelen düşünce vardır. Kötülük korkusunun tanrıya inancın temel kaynağını teşkil ettiğini ve onun varlığına karşı en kuvvetli delil olduğunu iddia etmek çelişkili gibi görünmektedir.** (s. 63) Tanrı fikrinin esası: Felsefe tarihi boyunca kendisinin mevcut olmadığını düşünmenin bile imkansız oluşu onun değişmez karakteri kaldıkça, bu kavram dikkatleri üzerine çekecektir. (s. 64) Descartes, "Tanrı var oluşu, onu böyle düşünmemi tayin eder." (Metafizik Düşünceler, 5. düşünce) demekte ve;. "Hayatta, bir varlığı zorunlu ve sonsuz olarak kavramaya bizi zorlayan hiçbir şey yoktur. O halde, bizdeki tanrı fikrinin doğuştan olması gerekir ve bu fikrin bir sebebi olması gerektiğine göre de, bizatihi sonsuz olan bir öz ile ben'de ya da benliğimde yerleşmiş olması gerekir." (Descartes, aynı eser, 3 düşünce) diye devam etmektedir. (s. 67) Tanrının varlığı hakkında ilmî gerçeklikten daha kesin bir aklî gerçeklik vardır. Tanrı varsa, bu durum, onun kavramının daha önceden ruhta var olduğunu da zorunlu kılar. (s. 72) **İnsanların, "imanını kaybetmek" diye isimlendirdikleri şey, onlara asla mutlu bir olay olarak görünmemektedir. Niçinini bilmeksizin, bu durum onlar için büyük bir kayıptır. Bunun böyle olması için hiçbir sebep yoktur. Bunun bir hata veya en azından bir peşin hüküm olduğunu sanacak noktaya varmak durumundan kurtulunca, bu durum daha çok bir sevinç sebebi olmalıydı.** (s. 73) **Tanrının var olmadığını ispatlamak için, onun yerine dengi bir şey koymak gerekirdi. Bu öyle bir şey olmalı ki, hem onun açıkladığı bütün her şeyi açıklayabilsin, hem de varlığı ispatlanmış olsun**. **Var olmayan bir şey karşısında bu direnç neden? Çünkü Tanrının gidişi, hiçbir şeyin gelişiyle telafi edilememekte, onun tuttuğu yeri sonsuz bir boşluk doldurmaktadır.** (s. 74) Gerçek bir ateizm, yani bir ruhta tanrı kavramının tam ve sonsuz bir yok oluşu, aslında sadece var olmayan bir gerçek değil, aynı zamanda da imkansız. (s. 80) Tanrı kavramının bize toplumdan geldiği kabul edilse bile, bu kavram toplumun kendisine nereden gelmektedir? (s. 105)

Etienne Gilson, Ateizmin Çıkmazı